

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

A. OBECNÁ ČÁST

1. Zhodnocení platné právní úpravy

Návrh zákona se týká oblasti dosud upravované zákonem č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o penzijním připojištění“).

Další předpisy, které se dotýkají materie upravované navrhovaným zákonem o doplňkovém penzijním spoření, jsou například zákon č. 15/1998 Sb., o dohledu v oblasti kapitálového trhu a o změně a doplnění dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.

2. Vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy a odůvodnění hlavních principů navrhované právní úpravy

V návaznosti na usnesení vlády České republiky č. 235 ze dne 6. dubna 2011, kterým bylo uloženo předložení návrhu zákonů v souvislosti s důchodovou reformou do 30. června 2011 k projednání vládě, byl vypracován tento návrh zákona o doplňkovém penzijním spoření. Po zvážení několika variant postupu dospěla vláda k závěru, že realizaci stěžejního prvku - oddělení majetku penzijních fondů a účastníků penzijního připojištění - není možné provést novelou stávajícího zákona o penzijním připojištění. Změna je tak zásadního charakteru, že zcela mění systém fungování penzijního připojištění a je tedy nutné vypracovat nový zákon. Proces přípravy návrhu, zejm. harmonogram a provedení konzultací a vyhodnocení variant byl determinován právě tímto vládou schváleným termínem. K návrhu nebyla zpracována závěrečná zpráva z hodnocení dopadů regulace (RIA), a to na základě výjimky z dle čl. 3 procesních pravidel Obecných zásad pro hodnocení dopadů regulace (RIA) udělené usnesením Grémia pro regulační reformu a efektivní veřejnou správu ze dne 31. března 2011.

Vzhledem k záměru zcela reformovat stávající III. pilíř důchodového systému v podobě penzijního připojištění je potřebné vytvořit adekvátní právní rámec pro činnost institucí, které budou tento pilíř zabezpečovat – penzijních společností, pro vznik a trvání penzijního spoření a také pro distribuci penzijního spoření a související penzijní poradenství. Návrh zákona vychází z nejmodernějších principů regulace institucí působících na finančním trhu a mezinárodních regulatorních standardů a metod, které se ostatně promítají i v současnosti vydávaných evropských předpisech.

Doplňkové penzijní spoření představuje nový, dobrovolný finanční produkt, který má umožnit občanům spoření pro období stáří s tím, že bude možné investovat prostředky podle individuálně zvolené penzijní strategie. Tento produkt bude, stejně jako stávající penzijní připojištění podle zákona o penzijním připojištění, podporován ze strany státu státním příspěvkem a daňovými výhodami.

Zavedením doplňkového penzijního spoření by mělo dojít k uzavření stávajícího systému penzijního připojištění se státním příspěvkem, tj. nebudou moci být uzavírány nové smlouvy v tomto připojištění a jeho stávajícím účastníkům bude umožněno buď setrvání v tzv. transformovaném fondu, anebo dobrovolný přechod do nového doplňkového penzijního spoření, dle jejich rozhodnutí. Návrh zákona tedy účastníkům stávajícího systému penzijního připojištění neukládá povinnost přejít do nového systému doplňkového penzijního spoření.

Přechod ze systému penzijního připojištění do nového systému doplňkového penzijního spoření bude regulován, včetně regulace zprostředkovatelských aktivit, pobídek a poradenství podle vzoru moderní komunitární úpravy z jiných sektorů finančního trhu. Použijí se stejná pravidla jako pro převod prostředků ve stávajícím systému penzijního připojištění.

Majetek současných penzijních fondů bude oddělen. Prostředky účastníků a jim odpovídající aktiva budou převedena do transformovaného fondu spravovaného penzijní společností, která bude po získání potřebných povolení nástupcem penzijního fondu.

Z důvodu efektivní kontroly poskytování a vracení státního příspěvku nebude umožněno účastnit se současně v transformovaném fondu i nových účastnických fondech penzijního spoření. Účastníci stávajícího penzijního připojištění se tedy budou muset rozhodnout pro jednu z variant. Výjimkou bude situace, kdy účastníkovi penzijního připojištění je již vyplácena penze. Účastníkovi bude státní příspěvek náležet pouze na jednu smlouvu o doplňkovém penzijním spoření.

Tak, jako je tomu v penzijním připojištění, bude i v doplňkovém penzijním spoření možné přerušit placení příspěvků, a v tomto období, při splnění podmínek zákona, uzavřít další smlouvu o penzijním spoření u jiné penzijní společnosti. Rovněž bude možné odložit placení příspěvků jako je tomu u penzijního připojištění.

Také v doplňkovém penzijním spoření bude možné, aby účastníkovi přispíval jeho zaměstnavatel. Na příspěvek zaměstnavatele nebude, stejně jako doposud, náležet státní příspěvek.

Navrhovaný systém doplňkového penzijního spoření je systémově založen na osvědčených principech kolektivního investování, jako minimální standard jsou brány principy uplatňované u tzv. standardních fondů, jejichž investiční politika je restriktivně regulována. Zůstanou ovšem zachována specifika, jež jsou vlastní produktům spoření na stáří, a to dlouhodobost a zvýšená obezřetnost.

Prostředky účastníků penzijního spoření budou umístěny do tzv. účastnických fondů obhospodařovaných nově založenými penzijními společnostmi. Penzijní společnost bude prostředky účastníka rozdělovat do účastnických fondů na základě smluvené strategie.

Každý účastník bude mít u penzijní společnosti zřízen osobní penzijní účet, na kterém budou evidovány jím zaplacené příspěvky, příspěvky zaměstnavatele a státní příspěvek poskytnutý

ve prospěch účastníka. Dále zde budou evidovány penzijní jednotky jednotlivých účastnických fondů, které byly za tyto prostředky účastníkovi připsány.

Účastníkovi bude připisován v závislosti na hodnotě jeho prostředků odpovídající počet penzijních jednotek jednotlivých účastnických fondů, které si zvolil. Hodnota prostředků účastníka tedy bude rovna součinu hodnoty penzijní jednotky a počtu penzijních jednotek, přičemž hodnota penzijní jednotky může kolísat podle aktuální situace na finančních trzích.

Ve výplatní fázi bude penzijní společnost vyplácet pouze peníze na dobu určenou, jednorázové vyrovnání a odbytné, a to odprodejem adekvátní části majetku z portfolia účastnického fondu, který odpovídá hodnotě příslušné počtu penzijních jednotek evidovaných na penzijním účtu účastníka. Výše vyplácené peníze by tak mohla v čase kolísat. Penzijní společnost však nebude vystavena žádnému pojistnému riziku, a proto na ni nemusí být kladeny speciální požadavky jako na pojišťovny.

Investiční riziko spočívající v přirozeném kolísání hodnoty prostředků účastníka nese účastník. Výnos nebo ztráta z investic je implicitně vyjádřena v hodnotě penzijní jednotky, jejíž aktuální hodnotu bude moci účastník sledovat prakticky na denní bázi. I dle této informace bude moci uvážit případnou změnu své investiční strategie.

Pro umožnění výplaty doživotních penzí nebo penzí s pevně stanovenou dobou výplaty a pevně stanovenou výší (tj. penzí, kde jsou zahrnuta pojistná rizika) budou do systému zapojeny životní pojišťovny, jejichž výběr, v případě zvolení tohoto typu dávky z penzijního spoření, bude záviset na rozhodnutí účastníka. Účastník uzavře pojistnou smlouvu s pojišťovnou a penzijní společnost následně převede veškeré jeho prostředky do dané pojišťovny jako jednorázovou platbu pojistného. Penzijní společnost bude mít povinnost informovat účastníky o rizicích spojených s výběrem jednotlivého typu dávky a možnostech výběru pojišťovny, a rovněž bude moci účastníkovi uzavření smlouvy s pojišťovnou zprostředkovat.

Návrh zákona předpokládá, že bude možné některé z dávek kombinovat.

Penzijní společnost bude vykonávat činnost, která je velmi podobná činnosti investiční společnosti. Hlavní činností bude obhospodařování majetku v transformovaném fondu a účastnických fondech a výplata příslušných dávek. Penzijní společnosti bude povoleno vytvořit a obhospodařovat více účastnických fondů s různou investiční strategií. Jejich celkový počet nebude omezen, bude ovšem stanovena povinnost vytvořit povinný konzervativní fond.

V povinném konzervativním fondu budou koncentrovány prostředky účastníků, kterým v horizontu pěti let vznikne nárok na penzi, již vznikl nárok na penzi nebo kterým je již vyplácena penze na dobu určenou. Výplata dávky bude probíhat pravidelným odprodejem daného počtu penzijních jednotek nebo pravidelnou výplatou stejné částky do vyčerpání účtu. Cílem povinného konzervativního fondu je dosažení nejnižšího investičního rizika ve fázi těsně před výplatou a ve fázi výplatní.

Účastnické fondy budou vytvářeny na základě obdobných pravidel a limitů jako standardní podílové fondy (UCITS) upravené v zákoně o kolektivním investování. Škála aktiv, jež mohou účastnické fondy nakupovat, bude rovněž obdobná jako u standardních podílových fondů. I v dalších aspektech se bude podoba účastnických fondů opírat o právní úpravu

standardních podílových fondů. Nicméně účastnické fondy nebudou požívat výhod tzv. jednotného evropského pasu.

Vzhledem k zásadnímu významu distribuce na finančním trhu obsahuje návrh zákona podrobná pravidla pro nabízení penzijního spoření a zprostředkování uzavírání smluv. Tyto činnosti budou moci vedle penzijních společností vykonávat také další osoby, které distribuují cenné papíry kolektivního investování – zejména tedy investiční zprostředkovatelé a obchodníci s cennými papíry. Za účelem dosažení co nejvyšší ochrany účastníků zákon ukládá všem osobám nabízejícím a zprostředkujícím penzijní spoření výslovnou povinnost jednat se zájemci a s účastníky s odbornou péčí. Návrh zákona rovněž vyžaduje, aby před uzavřením smlouvy o penzijním spoření a před každou její významnější změnou došlo ze strany zprostředkovatelů k získání potřebných informací o osobě účastníka tak, aby mu mohla být doporučena pro něj nejvhodnější strategie penzijního spoření, která bude zohledňovat jeho osobní podmínky, cíle, kterých chce v penzijním spoření dosáhnout a postoj k riziku.

Činnost penzijních společností bude podléhat dohledu České národní banky (ČNB) s výjimkou výkonu státního dozoru nad poskytováním a vrácením státního příspěvku, který bude vykonávat Ministerstvo financí (MF). Obsah dohledu nad činností penzijních společností ze strany ČNB bude podle návrhu zákona obdobný, jako je tomu při dohledu investičních společností a fondů kolektivního investování podle zákona o kolektivním investování. Obdobně obsah dohledu nad činností distributorů penzijního spoření a poskytovatelů penzijního poradenství bude analogický dohledu nad investičními zprostředkovateli a obchodníky s cennými papíry, kteří poskytují investiční služby přijímání a předávání pokynů a investiční poradenství podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu. Státní dozor vykonávaný MF bude obdobný výkonu dozoru podle zákona o penzijním připojištění.

K provedení některých ustanovení tohoto zákona se ČNB zmocňuje k vydání prováděcích vyhlášek.

3. Dotčené subjekty

Subjekty dotčenými zaváděnou právní úpravou jsou zejména:

- penzijní společnosti a jejich akcionáři,
- účastníci doplňkového penzijního spoření,
- obchodníci s cennými papíry (ať bankovní či nebankovní) a investiční zprostředkovatelé,
- finanční analytici a další osoby, které zpracovávají a šíří penzijní doporučení,
- penzijní fondy a jejich akcionáři a účastníci stávajícího systému penzijního připojištění,
- ČNB jako orgán dohledu,
- MF jako orgán dozoru nad poskytováním státního příspěvku a daňové kontroly v oblasti poskytovaných daňových výhod.

Navrhovaná právní úprava zakládá těmto subjektům nové povinnosti, resp. oprávnění. V některých případech jsou modifikovány některé jejich povinnosti stávající.

Vytvoření systému penzijního spoření přispěje k posílení celkové tvorby úspor a případně také k posílení investic do tuzemské ekonomiky.

4. Odůvodnění hlavních principů navrhované úpravy

Návrh zákona předpokládá, že vytvoření adekvátního systému penzijního spoření by mělo přinést pozitivní dopady na účastníky tohoto systému a přispět k posílení stability a dlouhodobému fungování tohoto sektoru finančního trhu. Vytvoření moderního dostatečně robustního a přitom flexibilního III. pilíře důchodového systému je klíčovým prvkem pro jakékoliv další kroky v oblasti důchodového zabezpečení.

Podrobnější rozbor navrhované úpravy je obsahem zvláštní části důvodové zprávy.

5. Předpokládaný hospodářský a finanční dopad navrhované právní úpravy, včetně dopadů na veřejné rozpočty, na rovnost mužů a žen, sociálních dopadů a dopadů na životní prostředí

Navrhovaná úprava je koncipována jako rozpočtově neutrální. Nemá zásadní vliv na státní rozpočet, pouze v delším horizontu může mít určitý dopad na státní rozpočet v souvislosti s daňovými úlevami a státním příspěvkem v případě, že by oproti očekávání vzrostly nároky účastníků penzijního spoření na přímou či nepřímou státní podporu. Navrhovaná právní úprava nebude mít žádný dopad na ostatní veřejné rozpočty, zejména rozpočty krajů a obcí.

V návrhu zákona je upraven rozsah a obsah dohledu a dozoru v oblasti penzijního spoření – tj. činností penzijních společností, distributorů penzijního spoření, poskytovatelů penzijního poradenství či doporučení do značné míry obdobně s dohledem nad sektorem kolektivního investování, penzijních fondů a investičních služeb, či nad pravidly proti zneužívání trhu. Lze tedy předpokládat, že agenda dohledu penzijního spoření si vyžádá určité úpravy interních procesů v ČNB a přinese požadavky na mírné zvýšení kapacity a technické zabezpečení dohledu, nicméně činnost ČNB nebude zásadně ovlivněna.

V rámci MF se předpokládají určité relativně omezené náklady na úpravu informačních systémů a interních procesů v souvislosti s výkonem dozoru nad poskytováním státního příspěvku.

Lze předpokládat určitý dopad i na náklady u osob, které budou nabízet služby penzijního spoření – tj. na penzijní společnosti a jejich akcionáře, a dále na osoby, které budou zajišťovat distribuci penzijního spoření a penzijní poradenství. Celkové dopady se budou odvíjet od počtu penzijních společností, kterým bude uděleno povolení k činnosti. Náklady na vytvoření penzijních společností, získání příslušných povolení a zahájení činnosti se budou lišit v závislosti na velikosti konkrétní instituce a budou se pohybovat v řádech nejvýše desítek miliónů korun. Vzhledem ke skutečnosti, že se bude jednat o počáteční investice do dlouhodobých podnikatelských aktivit, kde se dá předpokládat jejich poměrně stabilní dlouhodobé fungování, by mělo jít o investice rentabilní. Vzhledem k tomu, že povinnosti z navrhované úpravy budou plnit všechny subjekty nerozdílně, nebude mít jejich zavedení dopad na jejich konkurenceschopnost.

Přínosem nové právní úpravy bude zejména vytvoření moderního systému dobrovolného penzijního spoření, který by měl zajistit účastníkům dlouhodobě stabilní možnost tvorby úspor na stáří.

Úprava nemá vliv na životní prostředí ani na rovnost mužů a žen a vzhledem k povaze třetího – dobrovolného pilíře penzijního systému, lze očekávat určité spíše pozitivní sociální dopady.

6. Proces konzultací

Práce na reformě stávajícího systému penzijního připojištění započaly koncem roku 2006. Krátce po zahájení prací byla ustavena pracovní skupina složená ze zástupců MF, Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV), ČNB a Asociace penzijních fondů České republiky (APFČR). Ustavující setkání proběhlo dne 15.12.2006.

Další setkání pracovní skupiny nad aktuálním stavem prací probíhala v průběhu roku 2007 a vyvrcholila 11. července 2007 diskusí nad konkrétními variantami budoucího fungování systému. Zároveň byly zřízeny dvě pracovní podskupiny k oddělení majetku a k navržení cílového stavu nové právní úpravy. Pracovní podskupiny se setkávaly do poloviny září 2007. Koncem září 2007 MF zpracovalo teze nové právní úpravy na projednání poradou ekonomických ministrů (PEM) a následně vládou.

PEM projednala materiál v květnu 2008 a poté svým usnesením č. 737 ze dne 27. června 2008 vláda. Teze pro přípravu nového zákona byly dopracovány a předloženy vládě ke schválení. Před předložením byly teze konzultovány v rámci pracovní skupiny.

Následně rozhodla vláda svým usnesením č. 1297 ze dne 20. října 2008 o vypracování paragrafovaného znění návrhu zákona. Samotný návrh zákona byl intenzivně průběžně konzultován s ČNB, která bude dohledovým orgánem nad tímto segmentem finančního trhu. Návrh zákona byl předložen do mezirezortního připomínkového řízení a byl konzultován také s asociacemi účastníků trhu.

V rámci přípravy důchodové reformy v průběhu roku 2010 a 2011 byl na základě dalších diskusí s MPSV, ČNB, APFČR a dalšími subjekty návrh upraven do znění, ve kterém je nyní předkládán.

7. Zhodnocení souladu návrhu zákona s ústavním pořádkem České republiky

Navrhované řešení je v souladu ústavním pořádkem České republiky.

8. Zhodnocení souladu návrhu zákona s mezinárodními smlouvami a slučitelnost s právními akty Evropských společenství

Problematika systémů důchodového zabezpečení není harmonizovaná na Evropské úrovni s výjimkou směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/41/ES ze dne 3. června 2003 o činnostech institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění a dohledu nad nimi, která ovšem řeší zcela specifickou problematiku činnosti institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění a v českém právním řádu je transponována zvláštním zákonem (zákon č. 340/2006 Sb., o činnosti institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění z členských států Evropské unie nebo jiných států, které jsou smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru, na území České republiky a o změně zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů).

Penzijní spoření a činnost penzijních společností upravená navrhovaným zákonem není činností institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění podle uvedené směrnice. Jedná se proto o právní úpravu, která je zcela v kompetenci České republiky.

Návrhu zákona se dotýká směrnice Rady 98/49/ES ze dne 29. června 1998 o ochraně nároků zaměstnanců a samostatně výdělečných osob, kteří se pohybují ve Společenství, na penzijní připojištění. Zákon (stejně jako zákon o penzijním připojištění) transponuje z této směrnice ta ustanovení, která nejsou transponována jinými předpisy.

Penzijní společnost (jako akciová obchodní společnost) se bude řídit i dalšími transponovanými normami práva EU. Jde o normy práva obchodních společností, které jsou ovšem již transponovány obchodním zákoníkem pro akciové společnosti obecně.

Návrh zákona je tak s právními akty Evropského společenství slučitelný.

Návrh zákona respektuje požadavky vyhlášených mezinárodních smluv, jimiž je Česká republika vázána. Návrh zákona je v souladu s Dohodou o Evropském hospodářském prostoru.

B. ZVLÁŠTNÍ ČÁST

K § 1: Základní ustanovení

Vymezuje se rozsah působnosti zákona o doplňkovém penzijním spoření a definuje se doplňkové penzijní spoření se zdůrazněním jeho cíle, kterým je ukládání prostředků účastníků do účastnických fondů obhospodařovaných penzijními společnostmi s cílem naspoření a zhodnocení těchto prostředků pro období stáří. Po skončení spořicí fáze a po dosažení důchodového věku mají tyto prostředky tvořit doplňkový příjem účastníka vedle důchodů vyplácených z průběžně financovaného státního důchodového systému a nově zaváděného tzv. druhého fondového pilíře.

Systém doplňkového penzijního spoření vytvořený tímto zákonem náleží do tzv. třetího pilíře důchodového systému, jehož základní charakteristikou je jeho dobrovolnost. Doplňkovou charakteristikou penzijního spoření je určité zvýhodnění tohoto dlouhodobého finančního produktu ze strany státu – v podobě státního příspěvku a daňového zvýhodnění.

K § 2: Účastník

Zákon umožňuje každé fyzické osobě starší 18 let zapojit se do systému penzijního spoření, pokud uzavře smlouvu s penzijní společností. Nárok na státní příspěvek má ovšem účastník pouze za splnění zvláštních podmínek stanovených v § 13 a 14 tohoto zákona. Pokud přestane tyto podmínky splňovat, nárok na další výplatu státního příspěvku ztrácí.

Hranice 18 let je zvolena stejně jako ve stávajícím penzijním připojištění vzhledem k charakteru tohoto produktu jako dlouhodobého, nutnosti rozhodnutí o strategii spoření a existenci určitých sankcí za jeho případné předčasné ukončení. Vstup do systému vyžaduje řádné uvážení, ke kterému je nutná již určitá vyspělost. Co se týká zaměstnanců mladších 18 let, jedná se nejčastěji o krátkodobá zaměstnání charakteru brigád, kdy zaměstnavatel příspěvky na finanční produkty neposkytuje.

K § 3: Vymezení pojmů

Zákon vymezuje některé pojmy používané v celém textu zákona. Doplňkové penzijní spoření je definováno v základním ustanovení v § 1 tohoto zákona.

K vymezení prostředků účastníka je třeba dodat, že mezi výnosy se samozřejmě počítají dividendy, splátky jistin a kupónů dluhových cenných papírů, prodeje investičních nástrojů na trhu, úroky z peněz uložených v bankách.

K pojmu vedoucí osoba se dodává, že „jiná osoba skutečně řídící činnost penzijní společnosti“ je pojmem běžně užívaným v zákonech z oblasti finančního trhu a navíc je běžně používán právem komunitárním. Může jít (podle posouzení případ od případu) o různé poradce, právníky, zaměstnance v důležitých funkcích apod. „Výkonní ředitelé“ jsou vyšší management společnosti (korporátní struktura je v různých společnostech různá).

K písm. l) až o): Zejména pro účely způsobů investování účastnických fondů se vymezují pojmy „regulovaná banka“, „derivát“, „skupina“ a „regulovaný trh se sídlem v členském státě“.

Vymezení pojmů „regulovaná banka“ vychází ze směrnice UCITS [čl. 19 odst. 1 písm. f)] a § 26 zákona o kolektivním investování (a ustanoveními souvisejícími). Tento pojem je používán zejména v § 89 odst. 2 písm. e), § 92 odst. 3 a 4, § 98 odst. 1 písm. d) a odst. 2 písm. b), § 99 odst. 1 písm. e) a § 100 odst. 1 písm. e).

Vymezení „derivátů“ je řešeno odkazem na odpovídající § 3 odst. 1 písm. d) až f) zákona o podnikání na kapitálovém trhu (vymezení investičních nástrojů). Důvodně jsou vyloučeny komoditní deriváty a exotické deriváty, protože v zákoně o kolektivním investování se mluví pouze o finančních derivátech a způsoby investování se zákonem o kolektivním investování (v režimu UCITS) inspirovaly. Pojem je používán v § 89 odst. 2 písm. f) a g), § 90 písm. b), § 91, § 92 odst. 4 a § 111 odst. 4.

V definici „regulovaného trhu se sídlem v členském státě“ se stanovuje, že za přijetí investičního nástroje k obchodování na regulovaném trhu v EU se akceptuje i přijetí na regulované trhy ze „třetích zemí“, pokud je uzná ČNB a zveřejní je ve svém seznamu podle § 13 odst. 1 písm. r) zákona o dohledu v oblasti kapitálového trhu, ve znění pozdějších předpisů (může se jednat například o americké, japonské nebo australské burzy). Co se rozumí regulovaným trhem a regulovaným trhem se sídlem v členském státě Evropské unie vymezuje § 55 zákona o podnikání na kapitálovém trhu jako právní definici, a tedy s aplikací na celý český právní řád (jedná se o transpozici například čl. 47 směrnice MiFID). Co se týče aplikace na regulované trhy zemí Evropského hospodářského prostoru, je třeba věnovat pozornost § 195 zákona o podnikání na kapitálovém trhu. Pojem „regulovaný trh se sídlem v členském státě“ je v tomto zákoně používán např. v § 89 odst. 2 písm. a), b), f), g) a h), § 99 odst. 1 písm. c) a § 100 odst. 1 písm. c). Vymezení zahraničních regulovaných trhů vychází ze směrnice UCITS [čl. 19 odst. 1 písm. a), b), c)] a § 26 zákona o kolektivním investování (a ustanoveními souvisejícími).

Do vymezení členského státu nespadá Švýcarská konfederace.

K § 4:Vznik doplňkového penzijního spoření

Upravují se základní podmínky vzniku doplňkového penzijního spoření, a to na základě uzavření smlouvy o doplňkovém penzijním spoření mezi penzijní společností a zájemcem. Smlouva o doplňkovém penzijním spoření musí mít písemnou formu.

Není možné uzavřít více smluv o doplňkovém penzijním spoření s jednou penzijní společností kromě situace, kdy účastník již požádá o výplatu dávky. K prvnímu dni následujícího kalendářního měsíce po zahájení výplaty dávky je účastníkovi umožněno uzavřít následnou smlouvu a začít spořicí fází u téže (nebo u jiné) penzijní společnosti opětovně.

Dále není možné souběžně přispívat na více smluv o doplňkovém penzijním spoření. Účastník má ovšem možnost přerušit placení příspěvků, a pokud toto přerušení splňuje podmínky stanovené zákonem, má po přerušení placení příspěvků u jedné penzijní společnosti možnost uzavřít smlouvu s jinou penzijní společností. Těmito podmínkami jsou buď placení příspěvků na doplňkové penzijní spoření před přerušením po dobu nejméně 36 kalendářních měsíců, nebo pokud se jedná o opakované přerušení, placení příspěvků po dobu nejméně 12 po sobě jdoucích kalendářních měsíců od posledního přerušení u téže penzijní společnosti.

K § 5: Smlouva

Upravuje se základní vymezení smluvního vztahu mezi účastníkem a penzijní společností jako závazku penzijní společnosti obhospodařovat prostředky účastníka v jím zvoleném účastnickém fondu nebo fondech a poskytovat mu dávky za podmínek sjednaných ve smlouvě. Účastník se uzavřením smlouvy o doplňkovém penzijním spoření zavazuje platit sjednané příspěvky. Součástí smlouvy o doplňkovém penzijním spoření jsou i obchodní podmínky, jejichž změna zavazuje účastníka jen v případě, že s ní vyjádřil písemný souhlas. Definují se základní obecné požadavky na smlouvu a obchodní podmínky.

Účastník má možnost určit ve smlouvě jednu nebo více fyzických osob, kterým v případě jeho smrti vznikne nárok na dávku místo něj („určená osoba“). Určeným osobám ovšem nevzniká nárok na všechny dávky, které se poskytují z doplňkového penzijního spoření. Mají nárok pouze na jednorázové vyrovnání a odbytné, a to za předpokladu, že účastník splnil podmínky pro nárok na tyto dávky před svou smrtí, nebo o ně požádal, nebo již byla penzijní společností zahájena výplata penze na dobu určenou.

Změnu určených osob, nebo jejich podíl na dávkách, na které jim podle zákona může vzniknout nárok, musí účastník penzijní společnosti oznámit, jinak tato změna není účinná.

Pokud účastník neurčil žádnou určenou osobu, uplatní se dědické právo.

K § 6: Výpověď smlouvy

Ze strany účastníka je možné smlouvu vypovědět kdykoliv, na rozdíl od úpravy výpovědi ze strany penzijní společnosti, kde zákon uvádí taxativní výčet důvodů pro ukončení smluvního vztahu penzijní společnosti.

Penzijní společnost je povinna upravit ve svých obchodních podmínkách délku výpovědní doby, která je ovšem ze zákona omezena na nejdéle dva kalendářní měsíce. Je upravena povinnost penzijní společnosti informovat účastníka, že jeho výpověď obdržela a sdělit mu přesné datum zániku závazků ze smlouvy.

K § 7:

Penzijní společnost může vypovědět smlouvu pouze tehdy, jsou-li splněny podmínky stanovené tímto zákonem. Smlouvu na druhou stranu nelze vypovědět, pokud již účastníkovi vznikl nárok na dávky, nebo by mu tento nárok vznikl do konce výpovědní doby. Penzijní společnost může vypovědět smlouvu, pokud účastník porušuje svůj hlavní smluvní závazek a tím je placení příspěvků. Pokud po dobu šesti kalendářních měsíců účastník příspěvky neplatí, musí ho nejprve penzijní společnost upozornit, a to nejméně třicet dnů před odesláním výpovědi, že hodlá smlouvu vypovědět. Toto se samozřejmě nevztahuje na situaci, kdy účastník odložil placení příspěvků, nebo je přerušil. Dále penzijní společnost může smlouvu vypovědět, pokud účastník porušuje svoje povinnosti ohledně prokazování nároku na státní příspěvek jak při uzavírání smlouvy, tak v průběhu smluvního vztahu.

Ustanovením nejsou dotčena oprávnění penzijní společnosti vypovědět smlouvu podle speciálních zákonů (např. zákon proti praní špinavých peněz).

K § 8:

Zákon vyjmenovává taxativně důvody zániku doplňkového penzijního spoření s cílem zamezit případným nejasnostem.

K § 9:

Zákon stanoví minimální výši příspěvku účastníka ve výši 100 Kč měsíčně. V případě placení příspěvku účastníka v této výši ovšem není poskytován státní příspěvek. Záměrem právní úpravy je na jedné straně motivovat účastníky k vyšším příspěvkům, na druhé straně je ovšem žádoucí, aby v přechodném období, kdy je účastník např. na rodičovské dovolené, nepřerušil placení příspěvku účastníka na doplňkové penzijní spoření, ale aby mohl pouze snížit placení příspěvku na zákonem dané minimum. Z hlediska motivace účastníků se považuje za důležité, že nedojde k přerušení placení, kdy je pravděpodobnější, že se účastník ke spoření již nevrátí. Tímto také nedojde k přerušení spořicí doby, které je nežádoucí s ohledem na pozdější vznik nároků na dávky.

Za každý měsíc, za který byl příspěvek včas zaplacen, je ve prospěch účastníka poskytován státní příspěvek, splní-li účastník zákonem stanovené podmínky, komu se poskytuje státní příspěvek a na jakou výši měsíčního příspěvku účastníka.

Účastníkovi je dáno právo měnit výši svého příspěvku a má možnost sjednat placení příspěvku účastníka předem na období delší než je jeden měsíc. Obchodní podmínky mohou ovšem stanovit lhůtu pro nabytí účinnosti změny výše příspěvku, tato je ovšem ze zákona omezena maximální dobou – tzn. penzijní společnost může stanovit lhůtu kratší.

K § 10:

Zákon umožňuje, aby se souhlasem účastníka zaměstnavatel platil za účastníka příspěvek nebo část příspěvku. Takový příspěvek zákon definuje jako příspěvek zaměstnavatele a nenáleží na něj státní příspěvek. Účastník je povinen skutečnost, že na jeho penzijní spoření mu bude takto přispívat zaměstnavatel oznámit penzijní společnosti předem, jelikož pro daňové účely a poskytování státního příspěvku je penzijní společnost tyto příspěvky povinná evidovat odděleně.

K zamezení možného nátlaku na zaměstnance, zákon stanoví zaměstnavateli zákaz ovlivňovat zaměstnance při výběru penzijní společnosti a současně v této souvislosti zákon stanoví zákaz, aby zaměstnavatel přijal úplatu, odměnu nebo peněžitou výhodu. Tento zákaz je upraven se záměrem zamezit nežádoucí praxi, kdy je účastník kvůli příspěvku zaměstnavatele nucen měnit ve stávajícím penzijním připojištění penzijní fond a zaměstnavatel je odměňován jako zprostředkovatel, a tím dochází ke zvyšování nákladů penzijních fondů, které se v konečném důsledku přenesou na účastníky.

Smyslem právní úpravy je, aby zaměstnavatel, pokud se rozhodne zaměstnanci přispívat, respektoval již uzavřenou smlouvu. Tento princip je flexibilní v případě změny zaměstnání a plně odpovídá nastavení systému jako individuálního doplňkového spoření.

K § 11:

Zákon dává právo účastníkovi buď odložit placení příspěvku, nebo placení příspěvku přerušit. Co se týká odkladu může penzijní společnost stanovit podmínky odkladu, např. že nelze odklad umožnit aniž by účastník započal platit příspěvky. Pokud účastník příspěvek účastníka

následně doplatí, doba odkladu mu bude za příslušnou dobu, za které příspěvek účastníka doplatil, započítána do spořicí doby. Přerušeni placení započíst nelze. Účastník musí v žádosti specifikovat, co je jeho záměrem.

K § 12 až 14:

Hlavní formou státní podpory v systému doplňkového penzijního spoření je státní příspěvek průběžně poskytovaný ze státního rozpočtu účastníkům, kteří splní zákonné podmínky. Zákon umožňuje účast v penzijním spoření všem fyzickým osobám starším 18 let, avšak nárok na státní příspěvek náleží pouze účastníkům, kteří splní další zákonem stanovené podmínky týkající se zejména trvalého pobytu na území ČR nebo bydliště na území členského státu EU nebo členského státu EHS ve vazbě na účast na důchodovém nebo veřejném zdravotním pojištění v ČR. Pokud účastník podmínky pro nárok na státní příspěvek nesplní nebo přestane splňovat, státní příspěvek mu nenáleží nebo ho je penzijní společnost povinna vrátit; uzavřená smlouva o penzijním spoření však nezaniká a účastník může dále spořit, popř. může na jeho penzijní spoření dále přispívat zaměstnavatel.

Výše státního příspěvku je závislá na výši příspěvku účastníka a náleží účastníkovi za každý měsíc pouze jedenkrát, pokud svůj příspěvek účastník zaplatil řádně a včas, tedy byl včas připsán na účet penzijní společnosti vedený u jejího depozitáře. Pokud účastník platí příspěvek za delší než měsíční období, určí se výše státního příspěvku podle průměrné výše příspěvku účastníka za toto období. Konstrukce státního příspěvku je stanovena tak, aby motivovala účastníka k platbě příspěvků účastníka v takové výši, která by mu (i se zhodnocením vložených prostředků penzijní společnosti) zajistila smysluplnou výši měsíční penze.

K § 15:

Informační systém upravený návrhem zákona je informačním systémem veřejné správy ve smyslu zvláštního zákona o informačních systémech veřejné správy.

Návrh zákona vymezuje účel informačního systému a rozsah údajů, které jsou v něm vedeny o účastníkovi penzijního připojištění. Zároveň stanoví komu a za jakých podmínek jsou údaje z informačního systému poskytovány.

Údaje do informačního systému vkládá ministerstvo, tyto údaje ministerstvu poskytuje penzijní společnost, Ministerstvo vnitra a Všeobecná zdravotní pojišťovna jako Centrální registr pojištěnců.

Informační systém slouží ministerstvu k výkonu státní kontroly, když údaje v něm zapsané slouží jako podklad pro výkon státního dozoru (formou státní kontroly na místě nebo na dálku), pro výplatu a vracení státního příspěvku.

K § 16:

Zákon stanoví, že žádost o poskytnutí státního příspěvku podává penzijní společnost souhrnně za všechny účastníky, kterým vznikl nárok na jeho poskytnutí. Žádost se podává čtvrtletně, a to v kalendářním měsíci, jež bezprostředně následuje po skončení kalendářního čtvrtletí.

V návrhu zákona je stanoven obsah žádosti, kterou penzijní společnost podává elektronicky dálkovým přístupem.

K § 17:

Upravuje se poskytování údajů ministerstvu z ostatních informačních systémů, které jsou nezbytné pro výkon státního dozoru a poskytování státního příspěvku.

K § 18:

Zákon stanoví lhůtu, do které je ministerstvo povinno poukázat státní příspěvek penzijní společnosti. Lhůta dává dostatečný časový prostor pro zpracování žádosti a poukázání státního příspěvku penzijní společnosti.

Zákon také stanoví lhůtu pro vracení státního příspěvku penzijní společností, pokud jí byl státní příspěvek poukázán neoprávněně, a lhůtu pro vracení státního příspěvku, který nebyl použit ve prospěch účastníků. Lhůty jsou stanoveny tak, aby penzijní společnost měla dostatečný časový prostor k vrácení státního příspěvku. Zákon dává penzijní společnosti možnost vracet státní příspěvek ministerstvu v každém kalendářním měsíci. Zprávu o vracení státního příspěvku, jejíž obsah je stanoven zákonem, penzijní společnost podává elektronicky dálkovým přístupem.

K § 19: Dávky

Z doplňkového penzijního spoření se poskytují vyjmenované dávky podle toho, na kterou dávku vznikne účastníkovi nárok. Účastníkovi je umožněno zvolit kombinaci výplaty jednorázového vyrovnání a penze na dobu určenou, nebo úhrady jednorázového pojistného pro penzi poskytovanou pojišťovnou.

K § 20:

Vymezují se obecné podmínky vzniku nároku na dávky kromě nároku na odbytné, které je upraveno samostatně. Těmito základními podmínkami jsou dosažení věku 60 let a trvání spořicí doby v délce alespoň 60 měsíců, nestanoví-li obchodní podmínky penzijní společnosti spořicí dobu delší (až 120 měsíců). Tyto podmínky jsou shodné jako v penzijním připojištění. A stejně tak i v penzijním spoření se zohledňuje vážná životní situace, kterou je invalidita. V případě, že je účastníkovi přiznán invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně, neuplatní se pro nárok na invalidní penzi na určenou dobu podmínka věku a současně je požadavek na trvání spořicí doby snížen.

Určené osobě může z penzijního spoření náležet pouze jednorázové vyrovnání nebo odbytné, ostatní dávky náleží pouze účastníkovi.

K § 21

Dávky penzijního spoření se vyplácejí na základě žádosti účastníka nebo určené osoby poté, co jim na ně vznikne nárok. Je ponecháno na dohodě účastníka a penzijní společnosti v jakých lhůtách mu bude vyplácet penze na určenou dobu a jakým způsobem. Jiný způsob výplaty než bankovním převodem je penzijní společnost oprávněna zpoplatnit.

Zákon ukládá penzijní společnosti povinnost vyplácet dávky do ciziny, pokud o to účastník nebo určená osoba požádá. Tímto se do zákona promítá požadavek směrnice č. 98/94/ES o ochraně nároků zaměstnanců a samostatně výdělečně činných osob, kteří se pohybují ve Společenství na penzijní připojištění, na přeshraniční platby.

K § 22:

V případě, že si účastník zvolí penzi na dobu určenou, kterou vyplácí penzijní společnost, musí se rozhodnout mezi dvěma způsoby výplaty. Buď si zvolí dobu, po kterou mu bude penze vyplácena s tím, že jednotlivé splátky penze se mohou lišit v závislosti na hodnotě penzijní jednotky, nebo si zvolí pevnou výši splátky, s tím že mu splátky budou vypláceny do vyčerpání jeho prostředků.

V obou případech je ovšem nutné dodržet požadavek předpokládané doby výplaty. To znamená, že je nutné u druhého způsobu výplaty (volba neměnné výše splátky) tento odhad doby výplaty provést při stanovení výše splátky s ohledem na aktuální hodnotu prostředků účastníka v době stanovení výše splátky. Pokud poklesne hodnota prostředků účastníka, nastane situace, kdy reálná doba výplaty může být kratší.

K § 23:

Účastník se po vzniku nároku na dávku může rozhodnout převést prostředky, nebo jejich část, jako úhradu jednorázového pojistného pro doživotní penzi nebo pro penzi na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu do jím zvolené pojišťovny. Penzijní společnost převede prostředky účastníka na základě předložení pojistné smlouvy, kterou účastník uzavřel s jím zvolenou pojišťovnou. Pojistná smlouva musí splňovat požadavky tohoto zákona co se týká výplaty důchodu, jinak penzijní společnost nemůže úhradu provést.

V případě, že účastník zvolí tuto možnost, požádá penzijní společnost o úhradu jednorázového pojistného. Penzijní společnost ve lhůtě tří dnů od doručení žádosti sdělí účastníkovi, kolik činí hodnota jeho prostředků (určuje se ke dni podání žádosti), aby mohl uzavřít pojistnou smlouvu. Penzijní společnost uhradí jednorázové pojistné na základě předložení pojistné smlouvy, a to nejpozději do konce následujícího kalendářního měsíce. Pokud má účastník nárok na státní příspěvek, který ještě nebyl ministerstvem poskytnut v rámci pravidelných čtvrtletních žádostí, pošle mu tento doplatek penzijní společnost způsobem, který si určí v žádosti o výplatu této dávky.

K § 24: Jednorázové vyrovnání

Jednorázové vyrovnání náleží účastníkovi místo vyjmenovaných dávek. Nebo má účastník možnost nechat si vyplatit část prostředků ve formě jednorázového vyrovnání a část si nechat buď vyplácet penzijní společností nebo ji použít jako úhradu jednorázového pojistného pro penze vyplácené pojišťovnou. Zákon účastníkovi tak umožňuje volbu kombinace výplaty jednorázového vyrovnání a ostatních dávek s výjimkou odbytného.

Jednorázové vyrovnání náleží i určené osobě, pokud účastníkovi na něj vznikl nárok, nebylo mu však vyplaceno a účastník v době po vzniku nároku zemřel. Jednorázovým vyrovnáním se též vyplatí zbylé prostředky účastníka určené osobě v případě, že účastník zemřel v průběhu vyplácení penze na určenou dobu.

K § 25: Odbytné

V případě, že doplňkové penzijní spoření zaniklo dohodou nebo uplynutím výpovědní doby a účastník spořil alespoň 24 měsíců, ale nevznikl mu nárok na penzi a účastník se nerozhodl k převodu prostředků k jiné penzijní společnosti, vyplatí mu penzijní společnost odbytné. Účastník ztrácí nárok na státní příspěvek, který se vrací MF.

Odbytné náleží také určeným osobám, pokud účastník zemřel před vznikem nároku na dávku.

Odbytné náleží i v případě, když dojde ke zrušení účastnického fondu s likvidací a účastník nevyužije možnosti bezplatného převodu do jiného účastnického fondu, pokud to lze, nebo do penzijního spoření u jiné penzijní společnosti. V tomto případě nemusí splňovat podmínku spořicí doby v trvání 24 měsíců.

K § 26:

Stanovuje se povinnost penzijní společnosti informovat bez zbytečného odkladu určenou osobu o tom, že účastník zemřel, a o které dávky je tato osoba oprávněna požádat. Penzijní společnost může povinnost ohledně aktualizace údajů na jejichž základě lze plnit tuto povinnost stanovit v obchodních podmínkách. To samé se týká aktualizace údajů o účastníkovi pro účely plnění ostatních informačních povinností plynoucích pro penzijní společnost ze zákona.

K § 27: Převedení prostředků

Účastníkovi se umožňuje převést prostředky k jiné penzijní společnosti, pokud mu již není vyplácena penze na dobu určenou. Účastník se buď s penzijní společností dohodne ke kterému dni zanikají závazky ze smlouvy o penzijním spoření nebo podá výpověď. Při převodu prostředků se na nové smlouvě o penzijním spoření zachovává již dosažená spořicí doba ze smlouvy předcházející.

Podání žádosti o převod prostředků je penzijní společnost při splnění podmínek stanovených tímto zákonem oprávněna podmínit zaplacením poplatku. Stanoví se lhůta, do kdy musí penzijní společnost provést převod prostředků. K žádosti o převod je nutné doložit, že byla uzavřena smlouva o penzijním spoření s penzijní společností, kam chce účastník prostředky převést. Nová smlouva může nabýt účinnosti nejdříve ke dni zániku doplňkového penzijního spoření.

K § 28: Promlčení

Stanovuje se, ve kterých případech dochází k promlčení nároků z penzijního spoření. Obecně se nároky z penzijního spoření nepromlčují, kromě dvou případů upravených v tomto ustanovení. To je vyjádřeno tím, že účastník může po vzniku nároku na dávku o ni požádat kdykoliv.

V zákonem stanoveném případě se promlčuje nárok na převod prostředků účastníka k jiné penzijní společnosti. Tato situace může nastat, pokud účastník vypoví smlouvu (teoreticky i pokud závazky ze smlouvy zanikají dohodou, ale lze předpokládat, že v takovém případě je komunikace oboustranná a penzijní společnost účastníka na tuto skutečnost upozorní), nemá nárok na odbytné a nepožádá penzijní společnost o převod prostředků ani v tříleté promlčecí době, která počíná běžet ode dne zániku doplňkového penzijního spoření.

Dále se promlčuje nárok na splatnou splátku u penze na dobu určenou. V obou případech připadají prostředky účastníka ve prospěch majetku v účastnickém fondu, tedy ostatních účastníků.

K § 29 a 30:

Z počátku části týkající se samotné obchodní společnosti – penzijní společnosti – se stanoví, kdo a za jakých podmínek může na území České republiky vykonávat činnost penzijní společnosti a vymezuje se jak hlavní činnost, tak další činnosti, které mohou být penzijní společnosti povoleny.

Oproti většině sektorů finančního trhu není penzijní spoření harmonizováno evropským právem, a proto penzijní společnost nepoživá výhod tzv. evropského pasu. Pro zajištění účinného dohledu se v této souvislosti vyžaduje, aby penzijní společnost měla nejen zapsané sídlo, ale i skutečné sídlo na území České republiky po celou dobu své činnosti. V oblasti finančních služeb jde o běžný požadavek a je upraven i v jiných členských státech u obdobných institucí (např. na Slovensku nebo v Polsku tento požadavek na penzijní společnosti existuje). To samé se v ČR týká i stávajících penzijních fondů. Je nutné v této souvislosti zdůraznit, že dohled společnosti se sídlem v jiném státě by byl prakticky nemožný. Dohledová činnost České národní banky je v úpravě doplňkového penzijního spoření, obdobně jak v ostatních sektorových úpravách na finančním trhu, nepostradatelným aspektem celého systému.

Co se týká volného pohybu kapitálu, zákon nijak nerozlišuje mezi domácími a zahraničními akcionáři penzijní společnosti (viz. rovněž dále u kvalifikované účasti).

K § 31 až 34:

Upravují se podmínky pro udělení povolení k činnosti penzijní společnosti. Vymezuje se právní forma penzijní společnosti – akciová společnost. Jiné právní formy obchodní společnosti nebo družstva jsou z hlediska účelu nově zaváděného systému a jeho povahy nevhodné. Vyžaduje se, aby šlo o nově založenou obchodní společnost. Vyloučí se tím případné zatížení závazky z předchozí činnosti u již existujících společností.

Povolení k činnosti penzijní společnosti uděluje ČNB jako orgán dohledu, a to na základě žádosti, která je zpoplatněna podle zákona o správě daní a poplatků. Jejím obsahem je upraven tak, aby z těchto dokumentů mohla ČNB zjistit připravenost žadatele vykonávat požadované činnosti a schopnost dostát všem svým závazkům z penzijního spoření. Z uvedeného důvodu se k žádosti o toto povolení přikládají i obchodní podmínky. Vedle standardních požadavků na samotnou společnost, které se uplatní shodně jako v ostatních sektorech finančního trhu, tak ČNB ověřuje schopnost penzijní společnosti zajistit řádnou ochranu nároků účastníka penzijního spoření. Formu a obsah dokladů přikládaných k žádosti upraví prováděcí předpis. K vyřízení žádosti se ČNB stanoví lhůta 6 měsíců.

K § 35:

V povolení k činnosti penzijní společnosti může ČNB povolit výkon i dalších, v zákoně taxativně vyjmenovaných činností, a to pokud penzijní společnost prokáže, že výkon těchto dalších činností nenaruší řádný výkon její hlavní činnosti. Pokud bude penzijní společnost mít zájem zprostředkovávat uzavírání pojistných smluv pro případy stanovené v tomto zákoně taxativním výčtem (vzhledem ke koncepci doplňkového penzijního spoření půjde zejména o zprostředkování doživotní penze), musí splnit požadavky potřebné pro získání povolení podle zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí. Penzijní společnost sice nebude mít zvláštní povolení podle výše uvedeného zákona, požadavky kladené na zprostředkovatele odpovídající jí provozované činnosti bude muset splňovat.

K § 36:

Z důvodu vyšších nároků na vlastní penzijní společnost se omezuje její možnost umisťovat svá aktiva bez omezení.

Penzijní společnosti je stanovena povinnost vytvořit do jednoho roku od udělení povolení k činnosti všechny povinné účastnické fondy. V návaznosti na udělení povolení k vytvoření povinných účastnických fondů je stanovena dvouletá lhůta pro dosažení určitého počtu účastníků. Dále je stanovena povinnost v případě vytvoření jiných než povinných účastnických fondů dosáhnout do dvou let od udělení povolení k jejich vytvoření stanovené hodnoty majetku v takovém účastnickém fondu.

Záměrem stanovení těchto povinností je zabezpečení stability sektoru (dosažení stability účastnických fondů a jejich efektivní správy). Toto se musí promítnout již při zvažování podnikatelského záměru.

K § 37 až 38:

Kapitálový požadavek se vztahuje k výši majetku v obhospodařovaných účastnických fondech. Výpočet jeho výše je dán kvantitativními pravidly a má selektivní úlohu, která zajistí vstup do této oblasti pouze společností s dostatečným kapitálovým vybavením. Konstrukce požadavku je odlišná od ostatních sektorů finančního trhu ve prospěch vyšší bezpečnosti.

K § 39 až 40:

K výkonu funkce vedoucí osoby penzijní společnosti se vyžaduje předchozí souhlas ČNB. Jde o preventivní nástroj orgánu dohledu vedoucí k vyloučení nežádoucích vlivů na celý systém již v jejich počátku. Bez souhlasu ČNB nemůže být navržena osoba zapsána do obchodního rejstříku. ČNB posoudí žádost především z hlediska splnění podmínek důvěryhodnosti navrhované osoby, vyloučení střetu zájmů a jistoty obezřetného řízení s ohledem na její kvalifikaci a dosavadní praxi. Je-li tatáž osoba navržena do téže funkce opětovně pro bezprostředně následující funkční období, souhlasu není potřeba.

Zákon automaticky nevylučuje, aby nově vzniklé společnosti využívaly personální substrát stávajících penzijních fondů, vše záleží na posouzení splnění podmínek případ od případu Českou národní bankou.

Způsob prokázání důvěryhodnosti a odborné způsobilosti je stanoven prováděcím právním předpisem ČNB.

Celý koncept souhlasu s výkonem funkce vedoucí osoby je standardním institutem, který se shodně aplikuje u všech dalších regulovaných poskytovatelů služeb na finančním trhu.

K § 41:

Schvalování tzv. kvalifikované účasti je standardním mechanismem regulace finančních institucí. Tato problematika je v zákoně o penzijním spoření upravena obdobně jako v ostatních předpisech finančního trhu, do kterých se promítají harmonizační požadavky práva ES.

Smyslem je, aby ČNB měla k dispozici informace o akcionářích penzijní společnosti, kteří budou mít zákonem specifikovaný podíl na hlasovacích právech nebo kapitálu společnosti a

případně mohla za určitých podmínek takovým subjektům zabránit v získání podílu. Zákon stanoví, ve kterých případech je nutný souhlas ČNB. Je to v případě dosažení, resp. překročení hranice 20 %, 30 %, nebo 50 % na hlasovacích právech nebo základním kapitálu penzijní společnosti, a dále k ovládnutí penzijní společnosti. Souhlas ČNB v těchto případech je nutný, i když osoba z jakéhokoli důvodu hlasovací práva nevykonává nebo došlo k jejich pozastavení.

K § 42:

Ustanovení specifikuje, jaká hlasovací práva musí osoba nebo osoby jednající ve shodě přičíst ke svému podílu, aby zjistily, zda dosáhly či zvýšily svou kvalifikovanou účast a zda jim tedy vznikla povinnost požádat o souhlas ČNB. Toto ustanovení se snaží např. zabránit obcházení zákona tím, že hlasovací práva za nabyvatele vykonává někdo jiný dle jeho pokynů. Stejně tak naopak nejsou přičítána práva, která sice tato osoba vykonává (při správě nebo na základě plné moci), ale podle specifických pokynů někoho jiného – v takovém případě totiž k přičtení není důvod.

K § 43:

Ustanovení zavádí výjimku, kdy se do podílu na hlasovacích právech osoby ovládající penzijní společnost nezapočítávají hlasovací práva, která se vztahují k majetku, který obhospodařuje ovládaná osoba, pokud ovládající osoba nezasahuje žádným způsobem do výkonu těchto hlasovacích práv. Takovým nezávislým výkonem hlasovacích práv se rozumí případy, kdy ovládající osoba nezasahuje žádným způsobem do výkonu hlasovacích práv, a to ani přímým, ani nepřímým způsobem. Přímým způsobem (instrukcí, příkazem) se rozumí příkaz ovládající společnosti, který specifikuje způsob, jak má být hlasovací právo vykonáno v konkrétním případě. Nepřímým příkazem se rozumí jakýkoli obecný nebo konkrétní příkaz, v jakékoli formě, který je vydaný ovládající společností a který vymezuje diskreci vykonávat hlasovací práva, a který slouží zájmům ovládající společnosti.

K odst. 3 a 5: Stanoví podmínky pro případ, kdy ovládající osoba hodlá využít výjimky podle odstavců 1 a 2, jež stanoví, za jakých podmínek je ovládající osoba zproštěna povinností započítat do svého podílu na hlasovacích právech hlasovací práva, která se vztahují k majetku, který obhospodařuje ovládaná osoba. Ovládající osoba je v takovém případě povinna zaslat ČNB bez zbytečného odkladu údaje o ovládané osobě s uvedením orgánů, jejichž dohledu podléhá, nebo s uvedením, že žádnému orgánu nepodléhá. Tyto údaje o ovládané osobě ovládající osoba průběžně aktualizuje. Dále zašle ČNB prohlášení o tom, že ovládající osoba splňuje podmínky stanovené v odstavcích 1 a 2. Prohlášení o splnění podmínek ovládající osoba zaslat nemusí v případě, že výjimky hodlá využít pouze ve vztahu k investičním nástrojům, které umožňují nabýt cenné papíry jednostranným projevem vůle ve smyslu odstavce 2 písm. h).

K odst. 4: Ovládající osoba podle odstavců 1 a 2 je na základě žádosti ČNB povinna doložit, že ovládající i ovládaná osoba mají organizační strukturu, která zajistí, že ovládající osoba nezasahuje do vykonávání hlasovacích ovládanou osobou, a že tak výkon hlasovacích práv probíhá nezávisle na ovládající osobě, a dále že v souladu s písm. b) osoby, které rozhodují o výkonu hlasovacích práv, jednají nezávisle. Tato podmínka je splněna především, pokud mají ovládající a ovládaná osoba stanoveny zásady a postupy, které ve vztahu k výkonu hlasovacích práv zabrání šíření informací mezi těmito osobami. Ovládající osoba dále doloží, že v případě, kdy je ovládající osoba akcionářem jí ovládané osoby, nebo kdy má účast

v aktivech spravovaných jí ovládanou osobou, jsou spolu ve styku obvyklém styku s ostatními akcionáři či účastníky.

K § 44:

Ustanovení zajišťuje informování veřejnosti v případě nabytí či zvýšení vlastních akcií nad stanovené limity, nebo pozbytí vlastních akcií pod stanovené limity.

K § 45:

Žadatel o získání kvalifikované účasti musí získat souhlas ČNB vždy před nabytím nebo zvýšením kvalifikované účasti na penzijní společnosti nebo před jejím ovládnutím. Nestane-li se tak, právní úkon (např. koupě cenných papírů) zůstává platný, ale výkon nově nabytých hlasovacích práv je možný až po získání takového souhlasu. Žadatel musí v tomto případě bez zbytečného odkladu informovat orgán dohledu o nabytí nebo zvýšení kvalifikované účasti, resp. o ovládnutí penzijní společnosti.

K § 46:

ČNB obratem (do 2 dnů) vyrozumí žadatele písemnou formou o přijetí žádosti o souhlas s navrhovaným nabytím nebo zvýšením kvalifikované účasti na penzijní společnosti nebo s jejím ovládnutím. O této žádosti rozhodne ČNB do 60 pracovních dnů. To neplatí, pokud žádost není úplná. Neobsahuje-li žádost všechny požadované informace nutné pro vydání rozhodnutí, může orgán dohledu ve lhůtě 50 pracovních dnů vyzvat žadatele, aby předložil doplňující informace nezbytné pro rozhodnutí. Do obdržení doplňujících informací se lhůta 60 pracovních dnů přerušuje, maximálně však na 20 pracovních dnů. Lhůta 60 pracovních dnů se přerušuje až na 30 dnů, je-li pro orgán dohledu obtížnější kontaktovat nabyvatele nebo pokud nabyvatel nepodléhá dohledu.

V souladu s požadavkem na jasnost a předvídatelnost posuzovacího řízení orgán dohledu uvědomí žadatele společně s oznámením o přijetí žádosti o dni, na který připadá konec lhůty pro vydání rozhodnutí.

Orgán dohledu nepřihlíží k ekonomickým potřebám trhu. Jako jediná kritéria při posuzování navrhovaného nabytí bere v potaz kritéria uvedená v § 54 odst. 6 písm. a) až g).

Mezi kritéria zkoumaná orgánem dohledu patří např. „finanční zdraví“ žadatele. Jedná se nejen o nezávadnost původu finančních zdrojů, ale i o celkovou finanční způsobilost žadatele. Je třeba zohlednit i jeho případné závazky a jiná finanční rizika, ve kterých je angažovaný.

K § 47:

Jde-li o případ pozbytí kvalifikované účasti nebo její snížení pod hranice 50 %, 30 %, nebo 20% nebo pokud ovládající osoba přestává ovládat penzijní společnost, vyžaduje se pouze oznámení této skutečnosti ČNB.

K § 48:

Ustanovení akcentuje obecnou zásadu odborné péče, jejíž naplňování je svázáno s činností penzijní společnosti. Jde zároveň o vymezení mantinelů, jejichž nedodržení může naplňovat znaky správního deliktu.

K § 49 až 52:

Standardním požadavkem kladeným na subjekty finančního trhu podléhajícím dohledu ČNB je zavedení obezřetnostních pravidel, tj. řádných řídicích, účetních a dalších administrativních postupů, včetně účinných postupů k řízení rizik a odpovídající mechanismy vnitřní kontroly. Tato uspořádání, postupy a mechanismy musí být ucelené a přiměřené povaze, rozsahu a složitosti činností spojených s činnostmi penzijní společnosti. Konstrukce požadavků na obezřetný výkon činností penzijní společnosti je podobná konstrukci požadavků na obchodníky s cennými papíry upravené v zákoně č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů. Tato úprava je nejmodernější úpravou aprobovanou právem Evropských společenství. V tomto zákoně se přihlíží také ke zvláštní charakteristice sektoru penzijního spoření.

Účelem těchto pravidel je zajistit takový systém organizace a řízení včetně kontrolních mechanismů, který by co nejlépe ochránil účastníky a zájemce před neodborným či nesvědomitým nebo nepoctivým zacházením a tím jim způsobil škodu. Dodržování pravidel obezřetného podnikání však neochrání účastníky před investičním rizikem vyplývajícím z podstaty investování, tedy zhodnocování prostředků na kapitálového trhu.

Rovněž jsou zavedena pravidla pro případ, kdy penzijní společnost pověří výkonem nějaké činnosti jinou osobu (tzv. outsourcing), což je běžné, ale u finančních institucí je třeba pro takový postup stanovit obezřetnostní podmínky.

Konkrétní způsob zavedení a dodržování těchto pravidel upraví vyhláškou ČNB.

K § 53 a 54:

Stejně jako regulace vnitřních mechanismů a uspořádání je důležitá i regulace personálního substrátu penzijní společnosti. I zde se navrhovaná úprava inspiroje vzorem nejnovějších regulací v oblasti jiných sektorů.

K § 55:

Vzhledem k dlouhodobé povaze vztahů vyplývajících z penzijního spoření se zavádí tomu odpovídající povinnost uchovávat dokumenty závažnější povahy, jako je např. vlastní smlouva o penzijním spoření, nejméně v délce 10 let, záznamy komunikace s účastníky či zájemci v délce nejméně 3 let.

Konkrétní způsob uchování dokumentů a jejich výběr upraví vyhláškou ČNB.

K § 56:

Penzijní společnost je povinna o svém i obhospodařovaném majetku účtovat podle stanovených pravidel. Obdobně jako u kolektivního investování je třeba vést účetnictví pro každý účastnický fond odděleně od účetnictví penzijní společnosti. Majetek fondu je tak nejen fakticky a právně, ale i účetně oddělen od majetku penzijní společnosti, což významně posiluje ochranu účastníků.

K § 57 až 59:

Stejně jako ostatní poskytovatelé služeb na finančním trhu, penzijní společnost plní pravidelné informační povinnosti, tj. předkládá ČNB svou pololetní a výroční zprávu.

Současně s tím je povinna tyto dokumenty uveřejňovat způsobem umožňujícím dálkový přístup. Tato povinnost se týká i obhospodařovaných účastnických fondů. Podstatou je zajistit dostupnost informací jak pro ČNB pro řádný výkon dohledu, tak pro účastníky penzijního spoření.

K § 60: Úplata penzijní společnosti

Vzhledem k charakteru penzijního spoření jako nástroje určeného pro širokou veřejnost, zavádí se regulace úplaty penzijní společnosti za obhospodařování majetku v účastnických fondech a dalších poplatků se snahou o maximální jednoduchost a transparentnost.

Účastník bude platit za veškeré standardní náklady související s obhospodařování jeho majetku v širším slova smyslu, tedy včetně úplat za výkon činnosti depozitáře a auditora, poplatků hrazených bance, poplatků za obchody, převody a vypořádání obchodů s investičními nástroji, nákladů na marketing, akvizičních nákladů atp., jednu úplatu.

Ustanovení odst. 5 a 6 stanoví maximální výši úplaty a způsob jejího stanovení. Výše navrhané úplaty a její konstrukce vychází z analýzy nákladovosti správy otevřených podílových fondů, penzijních fondů, zkušeností ze zahraničních úprav a výsledků veřejné konzultace.

Zvolená konstrukce úplaty, podíl na objemu spravovaného majetku spolu s podílem na zhodnocení, motivuje penzijní společnost ke snaze nejen maximalizovat objem spravovaného majetku, ale zároveň i dosahovat adekvátního zhodnocení.

Pravidlo (odst. 8), kdy společnost získává podíl na zhodnocení pouze, pokud dojde k navýšení hodnoty důchodové jednotky oproti nejvyšší hodnotě v historii, navíc vede společnost k dlouhodobějšímu a plynulejšímu zhodnocování prostředků účastníků.

K § 61: Poplatky

Ustanovení taxativně vyjmenovává nadstandardní služby penzijní společnosti, které mohou být zpoplatněny formou jednorázového poplatku, vše ostatní postihuje úplata za obhospodařování. Penzijní společnost resp. účastnický fond nemůže účastníkovi účtovat žádný další poplatek ani úplatu.

Ustanovení odstavců 2 až 6 definují formou kvantitativní a kvalitativních limitů výši jednotlivých poplatků.

Penzijní spoření je koncipováno jako dlouhodobé pravidelné spoření na stáří, ne jako krátkodobý spořicí produkt se státním příspěvkem. Neustálé a často bezdůvodné přestupy klientů mezi jednotlivými penzijními společnostmi by celý systém neúměrně zatěžovaly. Z toho důvodu je vhodné, aby alespoň část nákladů spojených s přestupy nesli i účastníci. Nejvíce systém zatěžují účastníci, kteří bez zjevného ekonomického důvodu neustále přestupují mezi jednotlivými fondy s velmi nízkými naspořenými prostředky. Výše poplatku vychází z poplatku za přechod mezi penzijními fondy stanoveném v zákoně č. 42/1994 Sb.

Na druhou stranu je důležité, aby účastník, pokud není dlouhodobě spokojen se způsobem, jakým mu penzijní společnost obhospodařuje prostředky, nebyl při přestupu k jiné penzijní společnosti sankcionován poplatkem za přestup. Proto je v odst. 3 umožněn po adekvátní době (více než 60 měsících trvání spořicí doby u téže penzijní společnosti) přestup k jiné penzijní společnosti bez poplatku.

K § 62: Výjimky z placení poplatků za převod

Ustanovení uvádí výjimky z placení poplatků za převod prostředků účastníka mezi různými účastnickými fondy obhospodařovanými jednou penzijní společností nebo převod všech prostředků účastníka do účastnických fondů jiné penzijní společnosti, a to v případech, které účastník nemohl ovlivnit. Ve vyjmenovaných případech má účastník právo na bezplatný převod prostředků.

Právo na bezplatný převod má účastník pouze po omezenou dobu. Doba se pro všechny případy stanovuje jednotně na 6 měsíců od rozhodného data.

K § 63: Úplata za zprostředkování

Jeden z problémů systému penzijního připojištění jsou neustále rostoucí tzv. akviziční náklady, tedy provize placené zprostředkovatelům za zprostředkování uzavření smlouvy s klientem.

V novém systému penzijního spoření se proto na omezení těchto nákladů, které neúměrně zatěžují celý systém, reguluje úplata za zprostředkování. Penzijní společnost tak bude moci zprostředkovateli platit odměnu za zprostředkování uzavření jedné smlouvy o doplňkovém penzijním spoření nejvýše do zákonem stanoveného limitu.

K § 64 až 68:

Návrh tohoto zákona obsahuje speciální ustanovení k zákonu č. 125/2008 Sb., o přeměnách obchodních společností a družstev, kdy se připouští jediná forma přeměny penzijní společnosti, a to vnitrostátním sloučením. Vyžaduje se předchozí souhlas ČNB, jejím úkolem je posoudit přeměnu z hlediska ochrany zájmů účastníka, resp. jeho prostředků a nároků.

Rozšiřuje se počet náležitostí, které obsahuje projekt přeměny penzijních společností, a to o obdobné údaje, které se vyžadují při vydání povolení k činnosti penzijní společnosti. Cílem je předejít jakýmkoliv problémům při integraci zanikající penzijní společnosti do nástupnické společnosti. Tento cíl se vztahuje i na obhospodařované účastnické fondy.

Účastník se tak nad rámec standardního postupu podle zákona o přeměnách obchodních společností a družstev dozví o fúzi po jejím uskutečnění, a to po jejím zápisu do obchodního rejstříku. S tím je spojeno oprávnění účastníka bezplatného převodu prostředků do jiného účastnického fondu obhospodařovaného jinou penzijní společností.

Nástupnické společnosti je stanovena lhůta ke sloučení povinných účastnických fondů tak, aby je s uplynutím lhůty spravovala právě jen tři (viz § 86). Časová prodleva mezi sloučením penzijních společností a účastnických fondů je dána technickou náročností slučování zúčastněných obchodních společností a povinných účastnických fondů k témuž okamžiku. V této souvislosti účastníkovi přísluší totéž oprávnění jako u slučování penzijních společností.

K § 69:

Stanoví se pravidla pro postup při zrušení penzijní společnosti s likvidací na základě rozhodnutí valné hromady, tedy zejména povinnosti penzijní společnosti a odnětí povolení k činnosti ČNB. Dále je upraveno, jak postupuje penzijní společnost v případě, že o jejím zrušení s likvidací rozhodl soud.

K § 70:

Likvidátora jmenuje a odvolává ČNB, kromě situace, kdy o zrušení penzijní společnosti s likvidací rozhodne soud. Jmenování likvidátora na návrh ČNB, opět ze seznamu vedeného pro účely likvidace a nucené správy, při zrušení penzijní společnosti soudem, je důležité z hlediska dohledu nad ochranou zájmů účastníků a jejich nároků. Likvidátorem se může stát pouze osoba, která je zapsána v seznamu likvidátorů a nucených správců, který ČNB vede podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu. Osoba zapsaná do tohoto seznamu splňuje přísnější požadavky, zejména odbornosti a důvěryhodnosti.

K § 71:

Pro zachování právní jistoty se stanoví, kdy se uplatní ustanovení tohoto zákona v případě likvidace či úpadku penzijní společnosti a kterým okamžikem již společnost není oprávněna uzavírat nové smlouvy o penzijním spoření.

K § 72 až 73:

Ze sektoru je možné vystoupit jedině likvidací penzijní společnosti, a proto se logicky nepřipouští změna předmětu podnikání penzijní společnosti. Ze stejného důvodu není ani přípustné zcela volné nakládání s podnikem penzijní společnosti.

K § 74: Osoby oprávněné zprostředkovat důchodové spoření

Zákon stanovuje podmínky, za kterých lze provozovat zprostředkovatelskou činnost v oblasti důchodového spoření. Výkon této činnosti se umožňuje nejen penzijní společnosti, ale i investičnímu zprostředkovateli, jeho vázanému zástupci a vázanému zástupci penzijní společnosti.

Zprostředkovatelskou činností v oblasti důchodového spoření se rozumí

- a) zprostředkování uzavření smlouvy o důchodovém spoření, tedy činnost směřující k nalezení účastníka důchodového spoření a
- b) příkaz uzavírat smlouvy o penzijní spoření.

K výkonu této činnosti podnikatelským způsobem ze strany výše uvedených osob je třeba získání dalšího podnikatelského povolení, resp. registrace a zápisu do seznamu ze strany ČNB. Příslušným osobám vzniká oprávnění registrací či zápisem do seznamu vázaných zástupců. Jiné osoby podnikatelským způsobem vykonávat uvedené činnosti související s poskytováním penzijního spoření nesmí.

Podmínkou registrace výše uvedených činností investičnímu zprostředkovateli a zápisu těchto činností jeho vázanému zástupci, je splnění podmínky odborné způsobilosti podle tohoto zákona (§ 84)

Zprostředkovatel je primárně odměňován penzijní společností. Avšak vázaný zástupce investičního zprostředkovatele je fakticky odměňován investičním zprostředkovatelem z prostředků, které tento obdrží od penzijní společnosti.

K § 75 a 76: Odborná péče a Kontrolní a bezpečnostní opatření pro zpracování a evidenci informací

Požadavek na posílení právní jistoty účastníků důchodového spoření a obezřetnosti celého systému důchodového spoření odráží explicitní katalog povinností dalších osob oprávněných provádět činnosti uvedené v § 74 včetně odpovědnosti za škodu, jejímiž nositeli je investiční zprostředkovatel a penzijní společnost, které odpovídají i za škodu způsobenou jejich vázanými zástupci, za nimiž mají regresní postih. Nastavení požadavků na odbornost a pravidel jednání k zákazníkům odpovídá požadavkům stanoveným penzijní společností. Rozsah požadavků na vnitřní provoz, včetně požadavků na úschovu patřičných dokladů, se snaží zohlednit specifika činnosti oprávněných osob odlišných od penzijní společnosti.

Zvláštní důraz je potom kladen na evidenci uzavřených smluv o důchodovém spoření a kontrolních a bezpečnostních opatřeních pro zpracování a evidenci informací.

K § 77: Vázaný zástupce penzijní společnosti

Po vzoru vázaného zástupce dle zákona o podnikání na kapitálovém trhu se zřizuje nový subjekt, tzv. vázaný zástupce penzijní společnosti, oprávněný vykonávat zprostředkovatelskou činnost v oblasti důchodového spoření. Stanoví se, za účelem eliminace střetu zájmů, podmínka, že osoba, která je vázaným zástupcem penzijní společnosti, nesmí v rámci finančního trhu vykonávat žádnou jinou činnost, než je činnost vázaného zástupce penzijní společnosti, a to pouze pro jednu zastoupenou penzijní společnost. Takto se vylučuje, aby vázaný zástupce penzijní společnosti současně působil na finančním trhu jako osoba poskytující jiné služby na finančním trhu, její vedoucí osoba, společník či člen nebo i pouhý zaměstnanec. Požaduje se, aby se činnost vázaného zástupce penzijní společnosti koncentrovala v rámci finančního trhu pouze na tuto jedinou činnost.

Zastoupená penzijní společnost může využívat vázaného zástupce výlučně k propagaci, získávání zájemců o uzavření smlouvy o důchodovém spoření, k přijímání a předávání pokynů, pokud se týkají důchodového spoření. Zastoupená penzijní společnost je plně odpovědná za jednání svého vázaného zástupce.

Závazkový vztah mezi vázaným zástupcem a zastoupenou penzijní společností je vztahem obchodněprávním, neboť obě strany smluvního vztahu vystupují jako podnikatelé. V praxi by tak neměly vzniknout pochybnosti, zda v konkrétním případě vznikl mezi stranami zaměstnanecký nebo podnikatelský vztah. Na vztah mezi vázaným zástupcem a penzijní společností by měly být aplikovány předpisy o obchodním zastoupení jakožto ustanovení, která upravují vztahy obsahem i účelem jemu nejbližší.

K § 78: Požadavky na vázaného zástupce penzijní společnosti

Stanoví se požadavky, které musí fyzická a právnická osoba splňovat, aby mohla být zapsána do seznamu vázaných zástupců penzijní společnosti.

K § 79: Zápis a výmaz

ČNB zapíše vázaného zástupce penzijní společnosti do seznamu vázaných zástupců penzijní společnosti do 5 dní poté, co obdrží podklady k zápisu od příslušné zastoupené penzijní společnosti. Za pravdivost či úplnost podkladů a splnění podmínek pro zápis ze strany vázaného zástupce odpovídá zastoupená penzijní společnost. ČNB tyto podklady nepřezkoumává. Vázaný zástupce může začít vykonávat svoji činnost až ode dne zápisu do

seznamu. Dále se stanoví náležitosti veřejného seznamu. ČNB vymaže vázaného zástupce ze seznamu buďto na základě jeho žádosti nebo na základě oznámení penzijní společnosti o tom, že závazkový vztah mezi ní a vázaným zástupcem zanikl.

K § 80: Obnova zápisu

Na rozdíl od zákona o podnikání na kapitálovém trhu a v souladu se záměry budoucího pročištění všech registrů a seznamů od tzv. neaktivních zprostředkovatelů se nově zavádí omezení platnosti zápisu vázaného zástupce penzijní společnosti (a dle § 82 obdobně registrace a zápisu zprostředkovatelské činnosti v oblasti důchodového spoření investičnímu zprostředkovateli a jeho vázanému zástupci) a tzv. obnovovací poplatek.

K § 81: Tiskopisy žádosti o zápis a o obnovu zápisu

Stanoví se zákonné zmocnění pro vydání prováděcího právního předpisu, jímž budou stanoveny náležitosti, obsah příloh (např. požadavky na prokázání důvěryhodnosti) a způsob zaslání žádostí o zápis a obnovu zápisu. Počítá se s tím, že žádosti budou podávány prostřednictvím elektronických komunikačních prostředků (internetu).

K § 82: Zápis a výmaz investičního zprostředkovatele a vázaného zástupce investičního zprostředkovatele

Pro účely registrace a zápisu a jejich obnovy zprostředkovatelské činnosti v oblasti důchodového spoření investičnímu zprostředkovateli a jeho vázanému zástupci se stanoví obdobné použití ustanovení týkajících se zápisu a obnovy zápisu vázaného zástupce penzijní společnosti. Po vzoru zákona o podnikání na kapitálovém trhu se stanoví v případě investičního zprostředkovatele zahájení správního řízení v případě, že investiční zprostředkovatel nedoloží splnění podmínky odborné způsobilosti.

K § 83: Okamžitá výpověď

Jak penzijní společnosti a investičnímu zprostředkovateli, tak jejich vázaným zástupcům je nařízeno ukončit smluvní vztah výpovědí, jakmile vázaný zástupce nebo jeho vedoucí osoba přestane splňovat požadavky na něj tímto zákonem kladené (kupř. nastala u ní skutečnost, která je překážkou provozování živnosti podle zákona, který upravuje živnostenské podnikání nebo např. pozbyla důvěryhodnost). Smluvní vztah pak zaniká *ex lege* doručením příslušného projevu vůle protistraně.

K § 84: Prokázání odborné způsobilosti

Upravují se požadavky na odbornou způsobilost zprostředkovatelů (včetně jejich zaměstnanců podílejících se na zprostředkovací činnosti) v oblasti důchodového spoření. Profesní požadavky kladené na zprostředkovatele jsou jedním z nejdůležitějších institutů upravujících jejich činnost. Cílem je zabezpečit, aby tyto činnosti byly prováděny osobami způsobilými kvalifikovaně poradit při výběru produktu důchodového spoření, sjednat důchodové spoření tak, aby bylo v souladu se skutečnými potřebami spotřebitele, aby použité formulace byly jednoznačně vysvětlovány a nevyvolávaly zbytečně nedorozumění a spory zejména ohledně volby strategie důchodového spoření. Stejně tak je důležité, aby případné doprovodné služby zprostředkovatele byly poskytovány na odpovídající odborné úrovni.

Regulatorní režim se soustřeďuje nikoli na stanovení požadavků ke způsobu a formám získání odbornosti, ale pouze na definování vhodného systému prokazování odbornosti – tedy

dosažení určité úrovně všeobecného vzdělání a složení odborné zkoušky. Konkrétní způsob a forma ověřování odborných znalostí a dovedností prostřednictvím odborné zkoušky budou upraveny prováděcím právním předpisem.

Zákon definuje odbornou způsobilost jako získání všeobecných a odborných znalostí a dovedností nezbytných pro výkon požadované činnosti. Základní rozsah těchto znalostí a dovedností upravuje pouze rámcově, konkrétní požadavky na znalosti konkrétních právních, ekonomických a jiných pojmů, znalosti důchodových produktů, znalosti o fungování trhu a na dovednosti budou stanoveny v prováděcím právním předpise.

Zavádí se zcela nový systém prokazování odbornostních požadavků zprostředkovatelů, jejich zaměstnanců a zaměstnanců penzijních společností stanovených pro nabízení, uzavírání nebo zprostředkování smluv. Všeobecné znalosti se i nadále budou prokazovat dokladem o ukončení střední školy, odborné znalosti a dovednosti se budou nově prokazovat výhradně dokladem o absolvování odborné zkoušky.

K § 85: Akreditovaná osoba

V rámci delegování zkušebnímu systému státem na soukromoprávní subjekt se zřizuje nový subjekt, tzv. akreditovaná osoba, jež má výlučné oprávnění pořádat organizované zkoušky zaměřené na prokázání odborné způsobilosti v oblasti důchodového spoření.

Získání akreditace nebude nijak institucionálně omezené, pořádat odborné zkoušky bude moci každá osoba, a to jak právnická, tak fyzická, která splní zákonem stanovené požadavky. Činnost akreditované osoby bude moci za podmínek stanovených tímto zákonem vykonávat i penzijní společnost.

K § 86: Akreditace

Stanoví se předpoklady pro získání statutu akreditované instituce - tedy splnění určitých organizačně-technických požadavků, stejně jako kvalitativních požadavků na způsob provádění zkoušek. Ověření splnění požadavků provádí tzv. akreditující osoba, která nad akreditovanými osobami vykonává dohled. V logice zachování integrity dohledu nad finančním trhem je touto akreditující osobou Česká národní banka. Akreditace se uděluje na 5 let s možností opakovaného prodloužení.

Stanovení minimálních věcných, organizačních a personálních předpokladů a dále minimálních kvalitativních požadavků na pořádání odborných zkoušek prostřednictvím stanovení požadavků na zkuškový řád je delegováno na prováděcí právní předpis. Organizačně-technickými požadavky se přitom myslí zejména:

- minimální nutná kapacita zkušebnímu systému akreditované instituce měřená počtem uchazečů, kterým bude umožněno vykonat odbornou zkoušku za kalendářní rok,
- požadavky na zkoušející osoby a garanty zkoušek (vzdělání, praxe),
- požadavky na prostory, ve kterých je zkouška vykonávána, apod.

Splnění kvalitativních požadavků na odborné zkoušky osoba žádající o akreditaci musí dokládat předložením zkuškového řádu, který by měl obsahovat zejména informace a pravidla týkající se:

- objektivního přístupu pro všechny zájemce (V případě překročení kapacity zkouškového termínu by měli být zájemci pozvaní ke zkoušce vybírání objektivním způsobem.),
- objektivního a nestranného průběhu zkouškového procesu,
- objektivního výběru zkušební varianty (z dostatečného počtu variant),
- minimální doby na přípravu a minimální dobu trvání zkoušky,
- zařazení všech náležitých částí zkoušky (písemné, ústní, praktické),
- zkoušejících osob, především jejich počtu a způsobu rozhodování,
- pravidla pro (ne)udělení zkoušky (bodová hranice, apod.),
- možností a postupů pro odvolání nebo přezkoumání výsledků zkoušky.

Zákon dále stanoví, v jakých případech akreditace zaniká a v jakých případech ji Česká národní banka akreditované osobě odejme. Vedle vlastní žádosti akreditované osoby Česká národní banka akreditaci odejme v případech, kdy akreditovaná osoba přestala splňovat podmínky stanovené zákonem pro udělení akreditace, kdy závažným způsobem nebo opakovaně porušila povinnosti stanovené zákonem, anebo pokud jí byla udělena akreditace na základě nepravdivých údajů.

K § 87: Odborná zkouška

Stanoví se základní pravidla týkající se složení odborné zkoušky, jako je minimální počet členů zkušební komise, včasné zveřejnění termínů konání odborné zkoušky včetně počtu míst, úplaty za tuto zkoušku a zkouškového řádu na internetu. Stejně jako akreditace udělená Českou národní bankou, je i osvědčení o vykonání odborné zkoušky platné pouze 5 let.

O výsledku odborné zkoušky je akreditovaná osoba povinna zkoušeného informovat a v případě jejího úspěšného složení také povinna vydat zkoušenému osvědčení o absolvování zkoušky se stanovenými údaji. Osvědčení je platné po dobu 5 let od vykonání odborné zkoušky, každý zprostředkovatel, jeho zaměstnanec nebo zaměstnanec penzijní společnosti, který bude chtít provozovat svou činnost kontinuálně, bude povinen si svou odbornost pravidelně obnovovat, resp. skládat odbornou zkoušku každých 5 let. V opačném případě přestane splňovat jednu z podmínek stanovených zákonem pro výkon této.

K § 88: Základní ustanovení

Vzhledem ke koncepci penzijního spoření, kdy byla zvolena právní obdoba podílových fondů, tj. účastnické fondy, je jediné přirozené, že byla zvolena i stejná koncepce právní regulace osoby, která má jednak uschovávat majetek v účastnických fondech a jednak dohlížet na zacházení s ním, – depozitáře. Pravidla činnosti depozitáře byla za dobu fungování kolektivního investování podrobena mnoha změnám právní úpravy reagující na vývoj celého odvětví i evropské legislativy a v současné době již odráží standardní chování depozitáře, jak je běžné ve vyspělých zemích. Proto i pro obhospodařování majetku v účastnických fondech penzijní společností byl zvolen téměř shodný model vztahu penzijní společnosti a depozitáře účastnického fondu (ale i fondu důchodového ve II. pilíři, kde je režim obdobný), který je tak významným prvkem ochrany účastníků penzijního spoření.

V úvodním ustanovení se stanoví podmínky, za kterých může určitá osoba vykonávat funkci depozitáře pro účastnické fondy (musí být bankou působící na území České republiky a musí s penzijní společností uzavřít smlouvu), a rovněž postup v případě, kdy depozitář přestává tuto činnost pro účastnické fondy vykonávat. Ustanovení tak zajišťuje, že zodpovědnou

funkci depozitáře může vykonávat jen osoba, na níž jsou kladeny vysoké kvalitativní regulatorní požadavky.

K § 89: Činnost depozitáře

Ustanovení shrnuje povinnosti depozitáře vůči majetku v účastnickém fondu. V zásadě se dá činnost depozitáře rozdělit na dvě základní role.

Jednak jde o „úschovu“ majetku, tj. správu účtů s peněžními prostředky a dále účtů s investičními nástroji (zejména cennými papíry), které účastnické fondy nabývají do majetku, a dále o činnosti související s pohyby těchto aktiv (např. zajištění vypořádání obchodů). V případě, že úschova u depozitáře není z povahy věci možná (např. nelze aktivum fyzicky umístit u depozitáře), musí zajistit úschovu jinak (např. smlouvou s jinou finanční institucí, u které bude aktivum deponováno).

Vypořádání obchodů je třeba zajistit v obvyklé lhůtě pro konkrétní nástroj, typ obchodu a regulovaný trh. Obvyklá lhůta je např. tzv. T+3, tj. vypořádání tři dny po obchodu, ale u některých nástrojů a trhů to může být jiná lhůta. Tyto lhůty jsou účastníkům trhu (tj. i depozitářům) známy a často jsou stanoveny i v pravidlech organizátorů regulovaných trhů.

Druhou významnou funkcí je funkce kontrolní, při které depozitář dohlíží na to, aby při dispozici s majetkem v účastnických fondech dodržovala penzijní společnost zákon a statuty jednotlivých fondů (kontrola oceňování majetku, kontrola pokynů k nakládání s majetkem, kontrola výplaty dávek účastníkům apod.).

Další detaily činnosti depozitáře k již tak poměrně podrobným povinnostem stanoví vyhláškou ČNB.

K § 90: Povinnosti penzijní společnosti vůči depozitáři

Aby mohl depozitář efektivně plnit své zákonné a smluvní povinnosti, musí mu penzijní společnost poskytnout v tomto smyslu potřebnou součinnost. To znamená především, že o všech transakcích s majetkem v účastnickém fondu (tj. zřizování účtů, pokyny k nakládání s investičními nástroji apod.) se depozitář musí dovědět před jejich uskutečněním (penzijní společnost jej v tomto smyslu nesmí obcházet), a dále musí penzijní společnost depozitáři zpřístupnit veškeré podklady potřebné pro plnění jeho povinností.

K § 91: Pravidla jednání depozitáře

Zjistí-li depozitář, že určitá transakce s majetkem v účastnickém fondu může být v rozporu se zákonem nebo s depozitářskou smlouvou, toto ustanovení obsahuje podrobný návod, jak postupovat: neprovést transakci, upozornit penzijní společnost, upozornit ČNB, zabránit přesunům s investičními nástroji na jejich účtech.

Základním principem činnosti depozitáře je povinnost postupovat s odbornou péčí, konkretizovaná mj. povinností jednat výhradně v zájmu účastníků a v zájmu řádného nakládání se státním příspěvkem.

K § 93 až 95: Obecná ustanovení

K § 93:

Prostředky účastníků doplňkového penzijního spoření budou umístěny v tzv. účastnických fondech obhospodařovaných penzijní společností, a to na obdobném principu jako v sektoru kolektivního investování (tj. v podílových fondech) a ve II. pilíři (tj. v důchodových fondech).

Definuje se účastnický fond, a to jako soubor majetku vytvořeného z peněžních prostředků od účastníků, včetně státního příspěvku a příspěvku za účastníka placeného zaměstnavatelem, umístěných do účastnického fondu. Tento majetek náleží všem účastníkům účastnického fondu v poměru podle počtu nakoupených penzijních jednotek. Účastnický fond není právnickou osobou a vytváří se pouze na dobu neurčitou na základě povolení ČNB.

Majetek v účastnickém fondu je oddělen od majetku penzijní společnosti, která jej obhospodařuje svým jménem a na účet účastníků. To platí i při pověření jiné osoby k výkonu některých činností (tzv. outsourcing). I v těchto případech pořád za výkon těchto činností odpovídá penzijní společnost podle tohoto zákona.

Účastník odpovídá za závazky účastnického fondu pouze do výše svého podílu, který v účastnickém fondu skutečně má. Závazky účastnického fondu, které převyšují majetek účastnického fondu, se řeší podle obecných právních předpisů (úpadek penzijní společnosti a obecná odpovědnost penzijní společnosti).

K § 94:

Hlavní činností penzijní společnosti bude obhospodařování majetku v důchodových, účastnických a transformačních fondech (podobně jako u investiční společnosti), a výplata příslušných dávek účastníkům. Penzijní společnost může vytvořit a obhospodařovat více účastnických fondů s různou investiční strategií, musí však povinně vytvořit povinný konzervativní fond. Investiční strategie bude omezena ustanoveními týkajícími se způsobu investování v účastnických fondech.

Tato úprava si vzala za vzor druhý pilíř slovenského důchodového systému, kde účastníci tohoto systému mají možnost vybrat si jeden ze tří důchodových fondů. Na rozdíl od této úpravy, a z důvodu, že doplňkové penzijní spoření je doplňkovým a dobrovolným spořením, je zákonem ponechána možnost, aby se účastník s penzijní společností dohodl na rozložení těchto prostředků do různých účastnických fondů, které penzijní společnost vytvoří.

K § 95:

Aby byla zajištěna maximální srozumitelnost a možnost srovnání pro „běžného účastníka“ doplňkového penzijního spoření, zavádí se u účastnických fondů povinnost používat slova „účastnický fond“ a u povinného konzervativního fondu slova „povinný konzervativní fond“.

K § 96: Povolení k vytvoření účastnického fondu

Upravuje se postup při udělování povolení penzijní společnosti k vytvoření účastnického fondu, včetně podmínek, za kterých může být povolení uděleno. Účastnický fond může penzijní společnost vytvořit až po svém vzniku, tedy až po zápisu do obchodního rejstříku. Žádost k vytvoření účastnického fondu však mohou dát i zakladatelé penzijní společnosti. Náležitosti žádosti o povolení k vytvoření účastnického fondu a její přílohy stanoví vyhláškou ČNB.

Co se týče podmínek, které pro udělení povolení k vytvoření účastnického fondu musí být splněny, vycházejí z úpravy kolektivního investování při udělování povolení k vytvoření

podílového fondu. Důležitým rozdílem je odstavec 2 písm. f), kde se využívá zájem účastníka, jako kritérium definované v úvodních ustanoveních tohoto zákona.

K § 97: Statut účastnického fondu

Stanoví se povinnost vypracovat a uveřejnit statut účastnického fondu a způsob jeho uveřejňování. Úprava je obdobná jako v kolektivním investování.

Statut musí obsahovat veškeré informace nezbytné pro účastníka k přesnému a správnému posouzení jeho rozhodnutí o umístění svých prostředků do daného účastnického fondu. Neuvedení určitých podstatných informací bude považováno za porušení zákona.

Statut je pro penzijní společnost závazný. Porušení povinnosti řídit se statutem účastnického fondu může naplnit skutkovou podstatu správního deliktu penzijní společnosti.

Změna statutu je přípustná pouze s předchozím schválením ČNB, a to pouze tehdy, není-li v rozporu se zájmy účastníků. V některých výslovně vyjmenovaných případech se změny statutu obejdou bez předchozího schválení ČNB. Příslušné ustanovení v odstavci 6 je obdobou úpravy v kolektivním investování u statutu podílového fondu.

Minimální náležitosti statutu stanoví vyhláškou ČNB.

K § 98: Povinný konzervativní fond

V tomto paragrafu je upraveno investování jediného povinného účastnického fondu, a to fondu konzervativního. Tento fond hraje zásadní roli v celé právní úpravě doplňkového penzijního spoření, a proto je i jeho investování omezeno tak, aby mohl plnit úlohu, která je mu připisována. Má se jednat o fond výplatní, proto by u něj měla být zajištěna maximální likvidita. Rovněž tento fond slouží ke „konzervování“ hodnoty vložených prostředků, proto je jeho investování nastaveno tak, aby hodnota jeho majetku příliš nekolísala. Vzhledem k tomu, že se jedná prakticky o fond peněžního trhu podle klasifikace fondů EFAMA, předpokládá se, že hodnota penzijní jednotky bude ročně kolísat maximálně o 0,5 %.

K odst. 1: Je zde stanoveno, že povinný konzervativní fond může investovat pouze do dluhopisů a zahraničních dluhopisů, nástrojů peněžního trhu vymezených emitentů, vkladů, termínovaných vkladů se lhůtou splatnosti do 2 let a cenných papírů fondů peněžního trhu uvedených v odstavci 2 (tzv. „způsobilý fond peněžního trhu“). V případě dluhopisů jsou jejich emitenti vymezeni v písmeni a) jako státy EU a OECD a jejich centrální banky. V písmeni b) jsou uvedeni jako emitenti nadnárodní instituce. V písmeni c) jsou pak uvedeny korporátní dluhopisy a dluhopisy zemí mimo OECD a EU. V písmenech a) a c) jsou stanoveny požadavky na úvěrový rating dluhopisů (resp. jejich emitentů). V písmeni b) požadavky na rating stanoveny nejsou, protože u těchto dluhopisů se rating většinou neuděluje. Pro povinný konzervativní fond je nutné, aby měl dluhový cenný papír jeden z 5 nejlepších ratingů (u Standard & Poor's a Fitch je to až po rating A+ včetně a u Moody's je to až po rating A1 včetně).

K odst. 2: Toto ustanovení je inspirováno vymezením tzv. způsobilého fondu peněžního trhu („qualifying money market fund“) v čl. 18 odst. 2 písm. b) prováděcí směrnice k MiFID (č. 2006/73/ES), resp. jeho transpozicí v § 7 odst. 1 písm. d) vyhlášky ČNB č. 303/2010 Sb., o podrobnější úpravě některých pravidel při poskytování investičních služeb. Obecně lze prohlásit, že v současné době funguje na českém trhu pouze jediný fond peněžního trhu, který by splňoval všechny náležitosti stanovené citovanou vyhláškou. Ostatní fondy, které se

nazývají „fondy peněžního trhu“ totiž drží větší množství dluhopisů, než je pro fond peněžního trhu obvyklé. Proto se zde stanovuje průměrná vážená splatnost na půl roku (nikoli jen na 60 dní, jako ve vyhlášce), což odpovídá 2. stupni klasifikace fondů peněžního trhu podle EFAMA (jednotlivé stupně jsou: *short-term, regular, enhanced*). V písmeni b) se hovoří o tom, že způsobilý fond peněžního trhu se má snažit „uchovat čistou hodnotu aktiv bez výnosů“, jedná se tedy o fond uchovávající nominální hodnotu (nikoli reálnou hodnotu, čili hodnotu s ohledem na inflaci) vložených prostředků účastníků.

K odst. 3: S ohledem na odstavec 1 se stanovuje, jaký maximální podíl na hodnotě majetku konzervativního fondu mohou tvořit korporátní dluhopisy a dluhopisy zemí mimo OECD, nástroje peněžního trhu těchto emitentů a cenné papíry fondů peněžního trhu [odst. 1 písm. c) a d)]. Tento podíl se stanovuje na 30 %. Zbýlých 70 % majetku povinného konzervativního fondu musí být investováno do dluhopisů a nástrojů peněžního trhu emitentů uvedených v písmenech a) a b) a do vkladů a termínovaných vkladů se splatností do 2 let (část může být též investována do zajišťovacích nástrojů podle odstavce 5).

K odst. 4: Je stanoveno, že průměrná vážená splatnost celého portfolia konzervativního fondu nesmí být delší než 5 let. Pokud tedy fond nakoupí dluhopisy s delší splatností, musí je vyvážit nákupem likvidnějších nástrojů (tzn. zejména vkladů a cenných papírů fondů peněžního trhu podle odstavce 2).

K odst. 5: Vymezuje se zde, že deriváty a repo operace může povinný konzervativní fond užívat pouze k řízení měnového a úrokového rizika (toto jsou totiž rizika plynoucí z držení nástrojů uvedených v odstavci 1). Nesmí se tedy těmito nástroji zajišťovat proti tržnímu riziku, riziku protistrany (tzn. ani z použitých derivátů k zajištění měnového a úrokového rizika), operačnímu riziku, úvěrovému riziku, ani jiným rizikům. Naopak je stanovena povinnost, že proti měnovému riziku musí být zajištěn celý majetek povinného konzervativního fondu.

K § 99:

Stanovuje se, jakým způsobem se aplikují dále uvedená pravidla na povinný konzervativní fondy upravený v § 98.

K § 100: Skladba majetku v účastnickém fondu

K odst. 1: V souladu s obecným vymezením v § 24 odst. 2 zákona o kolektivním investování se i zde stanovuje maxima systematiky zákona, která prohlašuje, že do vymezených nástrojů se investuje v souladu s limity uvedenými dále.

K odst. 2: Vymezení aktiv, do kterých může účastnický fond investovat se inspirovalo čl. 19 směrnice UCITS, resp. čl. 50 směrnice UCITS IV, a § 26 zákona č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování, ve znění pozdějších předpisů (skladba majetku standardního fondu kolektivního investování), s tím, že se bral ohled na specifika penzijního spoření a jeho odlišnosti od kolektivního investování (viz zejména § 1 odst. 2 tohoto zákona). Přihlíželo se i k vyhlášce ČNB č. 235/2009 Sb., o tzv. eligible assets, která § 26 zákona o kolektivním investování provádí. Toto vymezení aktiv se použije pouze pro nepovinné účastnické fondy, protože aktiva, do kterých může investovat povinný konzervativní fond jsou taxativně vymezena v § 98 odst. 1 a 2. Limity upravené dále se však aplikují přiměřeně (pokud to jejich povaha umožňuje) i na investování povinného konzervativního fondu, pokud není v § 98 úprava speciální (např. § 98 odst. 3 až 5), která je neslučitelná s úpravou v této hlavě.

Konkrétně jsou v tomto odstavci upraveny následující aktiva: investiční cenný papír – písm. a) a b), nástroj peněžního trhu – písm. a) a h), cenný papír kolektivního investování – písm. c) a d), derivát – písm. f) a g) a vklad – písm. e). Do jiných než uvedených aktiv účastnický fond investovat nemůže. Co se rozumí investičním cenným papírem je vymezeno v § 3 odst. 2 zákona o podnikání na kapitálovém trhu. Jedná se zejména o akcie a dluhopisy a obdobné zahraniční cenné papíry.

K odst. 3: Přejímá se možnost (upravená pro standardní fondy kolektivního investování v § 34 odst. 2 zákona o kolektivním investování) investovat i do nesplacených investičních nástrojů.

K odst. 4: Jednou z odlišností oproti zákonu o kolektivním investování je to, že není výslovně uveden zákaz investovat do drahých kovů (§ 26 odst. 2 zákona o kolektivním investování). Naopak se výslovně povolují investice do investičního zlata a od něj odvozených derivátů. Důvodem je to, že v době finanční krize se zlato osvědčilo jako bezpečné uložení prostředků a není proto nutné jej zakazovat. Co se rozumí investičním zlatem plyne z § 92 a 92a zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů. Do jiných drahých kovů účastnický fond investovat nemůže, protože nejsou vyjmenovány v odstavci 2, který obsahuje taxativní výčet.

K odst. 5: V případě investičních cenných papírů podle odstavce 2 písmena b) nepřijatých k obchodování na vymezených regulovaných trzích se řeší situace, kdy tyto investiční cenné papíry nejsou ve lhůtě 1 roku od data emise (viz § 5 zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů) přijaty k obchodování. Toto ustanovení se inspirovalo § 81 odst. 3 zákona č. 43/2004 Z.z., o starobnom dôchodkovom sporení a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ve znění pozdějších předpisů (slovenská úprava 2. pilíře). Stanovuje se lhůta 3 měsíců pro jejich prodej, která umožňuje prodat tyto cenné papíry za výhodnějších podmínek, než pokud by bylo nutno prodat je okamžitě po marném uplynutí 1 roku od data jejich emise. Rovněž se jako české specifikum pro účastnické fondy stanovuje limit 5 % pro tyto cenné papíry nabízené formou IPO (tj. primární emise). Tyto primární emise mohou nabídnout zajímavé investiční příležitosti, proto se účastnickým fondům nezakazuje do nich investovat. Zároveň však představují riziko z důvodu, že nelze předem odhadnout, jak se jejich cena bude na trhu vyvíjet. Rovněž je třeba respektovat limity uvedené v § 106 tohoto zákona, zejména s ohledem na předpokládaný objem prostředků v účastnických fondech, kdy by 5 % majetku fondu mohlo pokrýt celou primární emisi.

K odst. 6: Vymezuje se, že majetek účastnického fondu nesmí být použit k nákupu akcií penzijní společnosti, která jej obhospodařuje. Toto by se mělo vztahovat i na případy, kdy penzijní společnost obhospodařování účastnického fondu outsourcuje (například na investiční společnost), protože i v případě outsourcingu penzijní společnost za obhospodařování majetku v účastnickém fondu primárně odpovídá. Toto ustanovení je zde z důvodu ochrany účastníků, aby jejich prostředky nemohly být tímto způsobem „vytunelovány“.

K odst. 7: V souladu s vyhláškou ČNB č. 235/2009 Sb., kterou se stanoví další požadavky na tzv. eligible assets, se i zde ČNB zmocňuje k vydání obdobné vyhlášky pro investování účastnických fondů. Toto upřesnění by mělo být inspirováno směrnicí Komise 2007/16/ES ze dne 19. března 2007, kterou se provádí směrnice Rady 85/611/EHS o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP), pokud jde o vyjasnění některých definic (tzv. prováděcí směrnice k UCITS). Vzhledem k tomu, že se ale v případě tohoto zákona nejedná o transpozici evropského práva, není tato směrnice pro ČNB zavazující a ČNB tak může stanovit

požadavky odlišně od výše uvedeného návrhu vyhlášky. Lze si však představit i situaci, že ČNB vydá k provedení zákona o kolektivním investování i tohoto zákona jednu vyhlášku.

K § 101: Vnitřní postupy pro kontrolu rizik

Toto ustanovení je odrazem § 27 odst. 1 zákona o kolektivním investování, ve znění pozdějších předpisů, kterým byl transponován čl. 21 odst. 1 směrnice UCITS [směrnice Rady 85/611/EHS o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP)], resp. čl. 51 odst. 1 směrnice UCITS IV, která ji od 1.7.2011 nahrazuje [směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/65/ES ze dne 13. července 2009 o koordinaci právních a správních předpisů týkajících se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů (SKIPCP)]. Povinnost informovat čtvrtletně ČNB o obchodech s deriváty, obsažená ve výše zmíněném ustanovení zákona o kolektivním investování, byla přesunuta do informačních povinností (§ 119 odst. 3). Naopak byla doplněna povinnost diverzifikovat riziko i sektorálně, regionálně a měnově. To vyplývá z ekonomické teorie diverzifikace portfolia, kterou je zajištěna jeho stabilita.

K § 102: Podmínky investování týkající se derivátů

Relativně přísně je regulováno možné použití derivátů a repo operací k řízení rizik v portfoliu (v konečné instanci bude záležet na prováděcí vyhlášce ČNB k tomuto ustanovení). K inspiračnímu ustanovení zákona o kolektivním investování (§ 27 transponující čl. 21 směrnice UCITS, resp. čl. 51 směrnice UCITS IV) byla vydána prováděcí vyhláška ČNB č. 604/2006 Sb., o používání technik a nástrojů k efektivnímu obhospodařování majetku standardního fondu a speciálního fondu, který shromažďuje peněžní prostředky od veřejnosti. Předpokládá se vydání obdobné vyhlášky i k tomuto zákonu, což je obsahem zmocnění v odstavci 6 (jak již bylo zmíněno výše, je možné i vydání jedné vyhlášky k oběma zákonům). Na tento paragraf se odkazuje i v případě konzervativního povinného fondu (§ 98 odst. 5), kterým se obchodování s deriváty a repy omezuje pouze na řízení úrokového a měnového rizika.

Jistou odchylkou od zákona o kolektivním investování, ve znění pozdějších předpisů je odstavec 2, který přísněji formuluje povinnost, že hodnota podkladových aktiv nesmí překročit 80 % majetku účastnického fondu (v zákoně o kolektivním investování je hranice stanovena na 100 % vlastního kapitálu).

V odstavci 3 byla oproti zákonu o kolektivním investování vypuštěna výjimka pro indexové deriváty, protože i u nich by měly být dodržovány limity podle § 103 odst. 4. Je sice obtížné určit u nich hodnotu podkladového aktiva (ve smyslu ceny), je však třeba zohlednit jejich hodnotu, hodnotu investovaných prostředků a zejména pákový efekt takovýchto derivátů. To ostatně plyne i z odstavce 4. Pákový efekt nakonec v zákoně regulována není, protože u každého derivátu se používá páka jinak (například jinak je tomu u futures a jinak u swapů). Pákový efekt znamená o kolik se změní hodnota derivátu, pokud se hodnota podkladového aktiva změní o 1 jednotku (ta může být stanovena různě). Čím vyšší pákový efekt v sobě derivát obsahuje, o tím rizikovější nástroj se jedná. Rizikem, může být v případě derivátů i doplňování marže (pozice se uzavře, pokud nejsou doplněny finanční prostředky), proto je třeba být opatrný a obezřetný, aby kvůli rychlému poklesu hodnoty podkladového aktiva nedošlo k rapidnímu poklesu hodnoty majetku v účastnickém fondu.

Podrobnější úprava by měla být s ohledem na technický vývoj obsažena v prováděcí vyhlášce ČNB.

K § 103: Investiční limity vůči jedné osobě

Tato ustanovení jsou inspirována § 28 a 29 zákona o kolektivním investování, ve znění pozdějších předpisů kterými byly transponovány čl. 22 a 23 směrnice UCITS, resp. čl. 52 a 54 směrnice UCITS IV. Při formulacích bylo přihlíženo zejména ke skutečnému záměru směrnic UCITS a UCITS IV, který v některých případech není ze zákona o kolektivním investování zřejmý (například u expozic ve vztahu ke skupinám). Proto byla změněna systematika tohoto ustanovení. Zejména informace o tom, které osoby se považují za jednu osobu byla předsunuta na začátek úpravy (odstavec 1). Co se rozumí koncernem je definováno obchodním zákoníkem (§ 66a odst. 7). Dále bylo slovo „emitent“ nahrazeno vhodnějším slovem „osoba“, protože zejména v případě vkladů se o emitenta nejedná.

V odstavcích 2 až 4 se upravují zejména základní omezení ve vztahu k investičním cenným papírům a nástrojům peněžního trhu (max. 5 % expozice vůči jedné osobě), vkladům (max. 10 % expozice vůči jedné osobě) a derivátům (max. 5 %, resp. 10 % expozice vůči jedné osobě). V odstavci 5 se pak stanovuje, že výše uvedené expozice se sčítají, a pokud tedy má tedy účastnický fond u banky vklad, má nakoupený její derivát i její akcie nebo dluhopisy, nemůže být jeho celková expozice vyšší než 10 % hodnoty jeho majetku. V tomto ohledu je třeba brát v potaz i odstavec 1, kdy v případě konsolidačních celků (skupiny, za kterou se vypracovává konsolidovaná účetní závěrka) se tento celek považuje za jednu osobu. Proto je třeba, pro účely tohoto ustanovení, považovat expozice vůči jednomu koncernu složenému například z banky, pojišťovny, obchodníka s cennými papíry a kupříkladu kótovaného emitenta akcií nebo dluhopisů, za jednu expozici. Výše limitů je oproti zákonu o kolektivním investování snížena, z důvodu ochrany účastníků penzijního spoření a předpokládaným vyšším objemům prostředků v účastnických fondech oproti objemům majetku ve standardních fondech kolektivního investování, například u vkladů z 20 % na 10 % a u celkové expozice z 20 % na 10 %.

V odstavcích 6 a 7 jsou upraveny 2 výjimky, které jsou podmíněny souhlasem ČNB se statutem účastnického fondu, ve kterém účastnický fond deklaruje svůj záměr investovat v souladu s těmito výjimkami. Odstavec 8 pak nutí účastnický fond sčítat expozice podle odstavců 2 až 7, a to tak, aby nepřesáhly vůči jedné osobě 35 % majetku fondu. Některé výjimky ze zákona o kolektivním investování, z důvodu výše uvedeného, využity nebyly, například § 28 odst. 2 písm. c) nebo § 28 odst. 9 zákona o kolektivním investování (fond kopírující index). Limit v odstavci 7 je rovněž nižší oproti zákonu o kolektivním investování (došlo ke snížení z 35 % na 20 %).

K § 104: Účastnický fond investující převážně do investičních nástrojů vydaných nebo zaručených státem nebo jinými osobami

V § 104 je upraven speciální účastnický fond, který investuje převážně do státních dluhopisů a obdobně bezpečných cenných papírů. Pokud mu to ČNB odsouhlasí ve statutu, může do takovýchto cenných papírů investovat až 100 % svého majetku a řídí se zvláštní úpravou limitů obsaženou v odstavci 2. Podle tohoto odstavce musí mít alespoň 6 různých emisí (může se však jednat o téhož emitenta – to záleží na statutu schváleném ČNB) a jedna emise může představovat maximálně 30 % jeho majetku. V odstavci 1 jsou odkazem na § 98 vymezení emitenti, jejichž cenné papíry se pokládají za relativně bezpečné. Ve svém statutu musí účastnický fond uvést všechny emitenty, do jejichž cenných papírů hodlá investovat více než 35 % svého majetku. Předpokládá se, že o tuto výjimku budou účastnické fondy ČNB žádat poměrně často a záleží na přístupu ČNB, zda bude tyto žádosti schvalovat, zejména s ohledem na celý investiční záměr účastnického fondu uvedený ve statutu.

K § 105: Investování do cenných papírů kolektivního investování

Omezují se zde expozice vůči cenným papírům kolektivního investování. Oproti zákonu o kolektivním investování jsou limity sníženy z 20 % na 10 % v případě odstavce 1 a z 30 % na 5 % v případě odstavce 3. Dále byl doplněn odstavec 2, jehož účelem je zamezit, aby účastnické fondy nefungovaly pouze jako fondy fondů. Důvodem pro tento postup je zejména nákladnost takového investování, způsobená nutností platit investiční společnosti poplatky za obhospodařování. Rozdílem oproti zákonu o kolektivním investování je rovněž to, že v případě odstavce 1 se jedná pouze o regulaci investic do standardních fondů kolektivního investování, nikoli zároveň o regulaci investic do speciálních fondů. Důvodem je ochrana zájmů účastníků, kdy speciální fondy nejsou považovány, z důvodů jejich mírnější regulace, za příliš bezpečné uložení prostředků účastníka. To je patrné i z požadavků kladených na cenné papíry speciálních fondů kolektivního investování v § 100 odst. 2 písm. d). Toto ustanovení je inspirováno § 30 zákona o kolektivním investování, kterým byl transponován čl. 24 směrnice UCITS, resp. čl. 55 směrnice UCITS IV.

K § 106: Podíly na jiných osobách a emisích investičních nástrojů

Jedná se o velmi důležité omezení podílů na hlasovacích právech nebo základním kapitálu emitenta (max. 5 %) a na objemu emise cenných papírů (max. 10 %) – do této kategorie spadají například i emise akcií, se kterými není spojeno hlasovací právo (tzv. prioritních akcií - § 159 odst. 3 obchodního zákoníku). Zatímco zákon o kolektivním investování umožňuje nabýt až 25 % podíl na všech podílových listech fondů kolektivního investování, zde byly limity harmonizovány na úroveň max. 10 %. Jedná se o opačný pohled na investice účastnického fondu než v případě § 103 až 105. Zatímco v těchto ustanoveních jsou limity nahlíženy z pohledu objemu majetku v účastnickém fondu, zde jsou limity nahlíženy z pohledu emitentů a emisí cenných papírů. Toto ustanovení je inspirováno § 31 zákona o kolektivním investování, kterým byl transponován čl. 25 směrnice UCITS, resp. čl. 56 směrnice UCITS IV. Ze zákona o kolektivním investování nebyly, z důvodů nadbytečnosti nebo nevhodnosti, převzaty z § 31 odstavce 2, 4 a 5. Je zde hleděno zejména na zabránění možnému tunelování účastnických fondů (např. využívání prostředků účastníků k financování pochybných projektů), odstranění nadbytečných nákladů spojených s řízením ovládaných společností a zmírnění dopadů případných krachů emitentů.

K § 107: Dočasné výjimky z limitů investování

Jsou zde upraveny další výjimky, v nichž se odráží specifika některých obchodů na kapitálovém trhu (odst. 1 a 3) či problematika udržování limitů při zakládání fondů, kdy z důvodu menšího objemu prostředků nelze ještě dostatečně diverzifikovat portfolio (odst. 2).

V případě přednostního prodeje akcií již existujícím akcionářům, jsou nové akcie nabídnuty za zvýhodněných podmínek. Proto se účastnickým fondům povoluje dočasně překročit limity k nabytí takových akcií nabídnutých díky přednostnímu právu. Tyto akcie však musí následně prodat za tržní cenu (a tedy se ziskem), aby opět dosáhly stanovených limitů.

Jako přechodné období (odst. 2) pro naplnění fondů se stanovuje 24 měsíců od jejich založení. Toto odpovídá požadavkům v § 36 odst. 3 a 4 na naplnění účastnických fondů účastníky a financemi. Během tohoto období však mohou investovat pouze do vysoce likvidních vkladů a nástrojů peněžního trhu. Postupně se však přizpůsobuje požadavkům na limity (podle toho, jak se mu daří být naplněn penězi). Je totiž nežádoucí, aby 24 měsíců účastnický fond nedodržel limity investování, pokud již má dostatek prostředků, aby mohl svůj majetek lépe

diverzifikovat. Pokud se účastnickému fondu podaří dosáhnout objemu 100 mil. Kč (dvojnásobek povinné částky podle § 36 odst. 4) dříve než po uplynutí 24 měsíců, odpadá důvod pro tuto výjimku a je vhodné takový majetek diversifikovat v souladu s požadavky uvedenými v této hlavě. Zda účastnický fond této výjimky využije, záleží na jeho rozhodnutí (na jeho statutu), se kterým vyjádří souhlas ČNB. Toto ustanovení je inspirováno § 32 zákona o kolektivním investování, kterým byl transponován čl. 26 směrnice UCITS, resp. čl. 57 směrnice UCITS IV.

K § 108: Omezení nakládání s majetkem v účastnickém fondu

K odst. 1: Limituje se poskytování půjček a úvěrů účastnickému fondu. Tyto praktiky nejsou zcela zakázány zejména z důvodů zajištění likvidity. Pokud by totiž účastnický fond musel nečekaně vyplácet a neměl dostatek likvidních prostředků, musel by prodat svá aktiva, což by ho mohlo poškodit (zejména v případě dluhopisů před splatností). Půjčky a úvěry však musí být poskytnuty nejdéle na dobu 6 měsíců a nesmí v objemu přesáhnout 5 % hodnoty majetku účastnického fondu (v obdobném ustanovení v § 33 zákona o kolektivním investování je hranice 10 %). Ve větě druhé se zakazuje obchodování na marži (maržové obchody), neboli poskytnutí úvěru na nákup investičních nástrojů.

K odst. 2: V odstavci 2 se stanovuje, že majetek účastnického fondu nelze použít k poskytování půjček a úvěrů; tím však není dotčena možnost repo operací v souladu s § 102 (jako nástroj řízení rizika). Rovněž jej nelze použít k úhradě závazků nesouvisejících s obhospodařováním a záruce, například ve formě finančního kolaterálu, za třetí osoby. Majetek účastnického fondu nesmí být darován.

K odst. 3: V odstavci 3 se zakazuje tzv. „naked short-selling“, neboli prodej na krátko (prodej půjčených cenných papírů), který není krytý prodávanými cennými papíry. Jedná se totiž o velmi agresivní spekulaci na pokles ceny, která, v případě větších objemů, může hraničit až se zakázanou manipulací s trhem (§ 126 odst. 1 a 4 zákona o podnikání na kapitálovém trhu).

Toto ustanovení je inspirováno § 33 až 35 zákona č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování, ve znění pozdějších předpisů, kterými byly transponovány čl. 36, 41 a 42 směrnice UCITS, resp. čl. 83, 88 a 89 směrnice UCITS IV.

K § 109: Převod obhospodařování všech účastnických fondů

Toto ustanovení upravuje dobrovolný převod všech obhospodařovaných účastnických fondů na jinou penzijní společnost. ČNB se ukládá, aby při rozhodování o žádosti posoudila zejména ochranu zájmů účastníků. Zákon umožňuje převod obhospodařování pouze všech účastnických fondů, a to z důvodu ochrany účastníka a jím zvolené investiční strategie. Převod je současně možný pouze na jednu penzijní společnost.

K § 110 až 112: Zrušení účastnického fondu

Právní úprava zrušení účastnického fondu (s likvidací nebo bez likvidace) je obdobná jako ve stávajícím zákoně o kolektivním investování u podílových fondů.

Zákon rozlišuje čtyři možnosti zrušení účastnického fondu:

1. odnětí povolení na žádost penzijní společnosti – v tomto případě je nutné opět důsledně dbát o to, aby nebyly ohroženy zájmy účastníků, přičemž ČNB povolení neodejme

pokud je účastnický fond vhodné sloučit s jiným účastnickým fondem téže penzijní společnosti,

2. odnětí povolení jako opatření ČNB,
3. vstupem penzijní společnosti do likvidace,
4. sloučení účastnických fondů (jedná se tedy o zrušení bez likvidace majetku účastnického fondu).

Lhůta, kterou zákon stanoví pro likvidaci, směřuje k tomu, aby se vyplacení peněz, resp. jednorázového vyrovnání nebo odbytného (podle toho, na co účastníkovi vznikl nárok), nebo převod prostředků účastníka do jiného účastnického fondu příliš neprotahovalo. Je však ponechána možnost v odůvodněných případech tuto lhůtu prodloužit. Likvidace účastnického fondu probíhá pod dohledem depozitáře, čímž je po celou dobu likvidace zajištěna ochrana majetku účastníků. Dále se pro zvýšení ochrany účastníků, oproti úpravě kolektivního investování, stanovuje povinnost insolvenčního správce v případě úpadku penzijní společnosti poskytnout likvidátorovi účastnického fondu veškerou potřebnou součinnost a podklady.

V případě odnětí povolení účastnickému fondu a následné likvidaci mají účastníci právo na bezplatný převod prostředků k jiné penzijní společnosti.

K § 113: Sloučení účastnických fondů

Ustanovení upravuje fúzi účastnických fondů. Umožňuje pouze sloučení, nikoliv splynutí účastnických fondů. Výhodou sloučení účastnických fondů je, že umožňuje další existenci účastnického fondu, u něhož počet účastníků, resp. objem obhospodařovaného majetku poklesl, nebo umožňuje vytvářet větší, z hlediska výnosnosti efektivnější, celky. Nevýhodou může být, že účastník se dostane do jiného účastnického fondu, než do kterého původně vstupoval. Předkladatel zákona proto volil stejně jako v zákoně o kolektivním investování určitý kompromis. Možnost sloučení je v navrhovaném zákoně umožněna za předpokladu, že nepoškodí účastníky. Zákon proto povoluje pouze sloučení nepovinných účastnických fondů. V případě, že dochází k fúzi penzijní společností nebo k převodu obhospodařování účastnických fondů, tzn. v případě, kdy může nastat situace, že penzijní společnost obhospodařuje víc povinných účastnických fondů stejného typu, se umožňuje i sloučení povinných účastnických fondů. Situace, kdy penzijní společnost obhospodařuje víc než tři povinné konzervativní fondy, je nežádoucí z hlediska srozumitelnosti pro účastníky a předpokládá se obecně i zájem penzijní společnosti sloučit povinné účastnické fondy stejného typu. Zákon přitom svěřuje značnou pravomoc ČNB, která musí každý jednotlivý případ posoudit z hlediska ochrany zájmů účastníků.

Ke sloučení účastnických fondů zákon vyžaduje předchozí povolení ČNB a dohody penzijních společností obhospodařujících dosavadní účastnické fondy.

Zákon určuje okamžik, ke kterému se účastnické fondy slučují. V případě sloučení účastnických fondů mají účastníci právo na bezplatný převod prostředků k jinému účastnickému fondu, případně k jiné penzijní společnosti.

K § 114: Automatická změna strategie spoření

Zákon stanoví pravidla k zajištění účelu doplňkového penzijního spoření, tedy zabezpečení doplňkového příjmu pro účastníky, resp. příjemce dávky pro období stáří. Pro tyto účely je nesporným zájmem chránit tyto prostředky před náhlým poklesem jejich hodnoty. Penzijní společnost proto je povinna ze zákona převést prostředky účastníka do povinného

konzervativního fondu, a to nejpozději 5 let před vznikem nároku na dávku. U dlouhodobých produktů, kam spadá i penzijní spoření, může hlavně u účastnických fondů s rizikovějším profilem docházet ke kolísání hodnoty penzijních jednotek. Účastník ve výplatní fázi, nebo těsně před ní, by se měl zaměřit spíše na udržení hodnoty naspořených prostředků, než na rizikovější investice. Proto jsou z důvodu ochrany prostředků účastníka zaváděny výše uvedené automatické převody prostředků účastníka do povinného konzervativního fondu. Dobrovolně však toto riziko každý účastník podstupovat může na základě písemné žádosti.

K § 115: Oceňování majetku a závazků v účastnickém fondu

Stanoví se základní pravidla pro oceňování majetku a závazků účastnického fondu. Oceňování musí navazovat na účetní předpisy, podle kterých se majetek a závazky oceňují reálnou hodnotou, kterou definuje zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů. Majetek, práva a závazky se oceňují ve stejných intervalech, ve kterých se vyhláší aktuální hodnoty penzijní jednotky. Podrobnosti pro oceňování majetku a závazků a výpočet aktuální hodnoty penzijní jednotky stanoví vyhláškou ČNB.

K § 116: Obhospodařování majetku za nejlepších podmínek

Pokud se jedná o obhospodařování majetku v účastnických fondech, jedním ze základních prvků této služby je rozhodovací činnost obhospodařovatele (poskytovatele) opírající se o vlastní diskreci ohledně konkrétních parametrů jednotlivých obchodů. O vlastní uvážení (diskreci) obhospodařovatele jde, a to v praxi typicky, i tehdy, pohybuje-li se tato v obecném rámci, který investiční strategie daného účastnického fondu, popřípadě další kritéria. Úprava v návrhu zákona je analogická s úpravou obhospodařování fondů kolektivního investování ze strany investiční společnosti.

Penzijní společnosti se ukládá obhospodařovat majetek za nejlepších podmínek, tedy učinit všechny rozumné kroky k tomu, aby dosáhla pro účastníka nejlepší možný výsledek.

Tato povinnost penzijní společnosti nevelí zajistit obhospodařování majetku v účastnickém fondu za absolutně nejlepších podmínek. Smyslem tu je, aby každá jednotlivá transakce byla provedena v souladu s příslušnými pravidly pro obhospodařování majetku v účastnickém fondu a organizačním uspořádáním, která penzijní společnost za tím účelem zavede a uplatňuje (odstavec 2)

Z navrhované právní úpravy vyplývají tři základní povinnosti, které je penzijní společnost povinna plnit a dodržovat pro tvorbu a uplatňování pravidel pro obhospodařování majetku v účastnickém fondu.

Za prvé se musí rozhodnout, které faktory ovlivňující výsledek provedení transakce s investičním nástrojem upřednostní pro konkrétní účastnický fond (odstavec 1 písm. a) až f)). Jednotlivé faktory hodnotí s přihlédnutím k daným kritériím: povaha investiční strategie účastnického fondu, povaha a vlastnost investičního nástroje, který má být předmětem transakce, povaha převodních míst, na nichž lze transakci s investičním nástrojem provést. (Převodní místo definuje § 2 odst. 2 zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů). Povahou převodního místa by se měla rozumět také jeho struktura – tj. dílčí tržní segmenty existují v rámci příslušného převodního místa. Minimem tak zůstává zavedení pravidel pro určení relativní důležitosti těchto faktorů (jejich vzájemného vztahu) tak, aby citovanému pravidlu dostal (odstavec 2 písm. a)). V pravidlech pro obhospodařování majetku v účastnickém fondu penzijní společnost vždy zohlední

převodní místa, která v souladu s písmenem a) umožňují soustavně obhospodařovat majetek v účastnickém fondu za nejlepších podmínek.

Za druhé, penzijní společnost musí provést analýzu dostupných převodních míst tak, aby mohla identifikovat ta převodní místa, jež jí umožní obhospodařovat majetek v účastnickém fondu za nejlepších možných podmínek (odstavec 2 písm. b)) Tento požadavek je nejen v nejlepším zájmu účastníků v konkrétní situaci, ale posiluje také z dlouhodobého hlediska hospodářskou soutěž mezi jednotlivými převodními místy. Transakce by měla být uskutečněna na těch převodních místech, která umožňují dlouhodobě provádět transakce s investičními nástroji za nejlepších podmínek; a pravidlo má potom zajišťovat, aby penzijní společnost taková místa neignorovala.

Konečně penzijní společnost je povinna také průběžně sledovat účinnosti organizačního uspořádání a pravidel pro obhospodařování majetku v účastnickém fondu (odstavec 3). Průběžné sledování „účinnosti“ tu zejména znamená zjišťování, zda pravidla skutečně účinně pomáhají dosáhnout obhospodařování majetku za nejlepších podmínek. Rovněž je stanovena povinnost penzijní společnosti napravit zjištěné nesrovnalosti v pravidlech pro obhospodařování majetku v účastnickém fondu. Tím se zde má především na mysli, že z přezkumu jejich účinnosti může vyplynout, že zvolené postupy obhospodařování majetku směřující k provedení transakce na konkrétním převodním místě nejsou adekvátní a musí být upraveny.

Techničtější část materie obhospodařování majetku v účastnickém fondu za nejlepších podmínek je ponechána na prováděcím právním předpise (odstavec 4).

Penzijní společnost není povinna monitorovat všechny kroky, které provedl jí pověřený obchodník s cennými papíry k provedení pokynů jí zadaných na účet obhospodařovaných účastnických fondů, pouze by měla ověřit, zda obchodník tyto postupy má zavedeny a požadovat, alespoň namátkově, aby jí příslušný obchodník s cennými papíry zdokumentoval, že tato pravidla skutečně dodržuje.

K § 117: Důkazní břemeno

Při prokazování obhospodařování majetku za nejlepších podmínek je vhodné, aby účastník měl silnou důkazní pozici v případě sporu o náhradu škody. Ustanovení zakotvuje, po vzoru úpravy upravující obhospodařování majetku ve fondech kolektivního investování (§ 75 odst. 5 zákona o kolektivním investování, ve znění pozdějších předpisů), přenos důkazního břemene, neboť účastník předloží důkazní prostředky prokazující jeho tvrzení a je na penzijní společnosti, aby případně prokázala existenci skutečností vyvracejících pravdivost, respektive důkazní sílu předložených důkazních prostředků.

K § 118 až 119: Informační povinnosti

Zákon ukládá penzijní společnosti při obhospodařování účastnického fondu povinnost průběžně informovat účastníky penzijního spoření i orgán dohledu. Je tedy povinna uveřejňovat zákonem stanovené informace důležité pro účastníky a předkládat ČNB v rámci informační povinnosti ty informace, které jsou nezbytné pro výkon dohledu. Tato ustanovení obsahují zmocnění pro ČNB k bližšímu stanovení rozsahu, struktury a formy, periodicity, lhůty a způsobu uveřejňování informací a plnění informačních povinností.

Informace, které je penzijní společnost povinna uveřejňovat způsobem umožňujícím dálkový přístup, a zároveň zpřístupnit ve svém sídle, jsou právě ty údaje, které nejvíc zajímají účastníka nebo zájemce o uzavření smlouvy o penzijním spoření z hlediska efektivity penzijního spoření v daném účastnickém fondu. Na základě těchto údajů by měl být schopen posoudit kvalitu obhospodařování jednotlivých účastnických fondů, a rovněž také porovnat jednotlivé účastnické fondy, ať u téže penzijní společnosti nebo u společnosti konkurenční.

U informací, které je penzijní společnost povinna zaslat ČNB, úprava opět vychází z kolektivního investování s přihlédnutím ke specifickým penzijního spoření, které se projevují např. v odstavce 1 písm. b), kde je penzijní společnost povinna sledovat a informovat ČNB o každé skutečnosti, která může významně ovlivnit hodnotu penzijní jednotky.

K § 120 až 121: Osobní penzijní účet

Tato ustanovení se týkají osobního penzijního účtu. Tento evidenční účet je veden pro každého účastníka (ve spořicí fázi) a příjemce dávky (ve výplatní fázi). Vztahuje se k jedné smlouvě o penzijním spoření mezi penzijní společností a účastníkem. Nejedná se o účet v smyslu bankovního účtu, má pouze evidenční charakter.

Osobní penzijní účet se dělí na peněžní a majetkový podúčet. Na peněžním podúčtu se evidují alespoň toky peněz, které přitékají (odstavec 2 písm. a) až e) a penzijní společnost za ně následně připisuje penzijní jednotky, odtékají (písm. i) a j) – penzijní společnost odepisuje penzijní jednotky, prostředky se převádí na peněžní podúčet do doby vyplacení v podobě dávky, nebo převedení k jiné penzijní společnosti, a dále prostředky podle odstavce 2 písm. f) až h).

V případě prostředků, za které ještě nebyly připsány penzijní jednotky, se jedná o prostředky, za které ještě nestihla penzijní společnost připsat penzijní jednotky, resp. může jít rovněž o malou část prostředků, které „zbyly“ po připsání penzijních jednotek a tyto nejsou již dostatečné k nákupu penzijní jednotky (počáteční hodnota penzijní jednotky při vytvoření účastnického fondu je 1 Kč).

V případě prostředků, které jsou určeny k převedení k jiné penzijní společnosti, se jedná o prostředky, které jsou připraveny na převod do jiné penzijní společnosti, ale zatím ještě nebyly převedeny. Penzijní společnost tedy nejprve odepíše k příslušnému datu penzijní jednotky z majetkového podúčtu a odpovídající částku převede na peněžní podúčet účastníka, kterou k příslušnému datu převede na jinou penzijní společnost.

V případě prostředků, které ještě nebyly vyplaceny v podobě dávky, se jedná o prostředky, které jsou připraveny na peněžním podúčtu účastníka k výplatě dávky. Tedy penzijní společnost nejprve odepíše adekvátní počet penzijních jednotek, a jim odpovídající částku k příslušnému datu vyplatí příjemci dávky.

Na majetkovém podúčtu se zaznamenává datum, počet a hodnota připsaných nebo odepsaných penzijních jednotek. Penzijní jednotky se připisují a odepisují podle aktuální hodnoty penzijní jednotky ke dni jejich připsání nebo odepsání. Součet majetkového a peněžního podúčtu, tedy osobní penzijní účet, tvoří hodnotu všech prostředků účastníka.

K § 122 až 123: Penzijní jednotka

Penzijní jednotka představuje nejmenší podíl na majetku v účastnickém fondu. Pro srozumitelnost jednotlivým účastníkům je vhodné, aby nedocházelo k dělení penzijních jednotek. Slovy „nejmenší podíl“ je míněno nejmenší nedělitelný podíl.

Penzijní jednotka je obdobou podílového listu podle zákona o kolektivním investování. Vyjadřuje podíl na majetku v účastnickém fondu. Není však cenným papírem jako podílový list podílového fondu, se kterým jsou spojena práva a povinnosti podílníku. Změna její aktuální hodnoty vyjadřuje vývoj hodnoty majetku v příslušném účastnickém fondu.

Pro účely výpočtu aktuální hodnoty penzijní jednotky se vychází obdobně z úpravy kolektivního investování, kde základem pro výpočet je vlastní kapitál účastnického fondu.

K § 124: Připisování a odepisování penzijních jednotek

Toto ustanovení upravuje postup penzijní společnosti při připisování a odepisování penzijních jednotek. Stanoví povinnost penzijní společnosti evidovat penzijní jednotky na majetkovém podúčtu osobního penzijního účtu ke dni, kdy byly prostředky účastníka připsány na účet účastnického fondu u depozitáře. V tento den penzijní společnost připíše odpovídající počet penzijních jednotek na majetkový podúčet osobního penzijního účtu účastníka.

Při odepisování penzijních jednotek penzijní společnost odepíše z majetkového podúčtu k příslušnému datu počet penzijních jednotek adekvátní peněžní částce, která má být vyplacena podle účelu uvedeného v odstavci 3 písm. a) až e).

K § 125: Výpis doplňkového penzijního spoření

Ustanovení upravuje minimální náležitosti výpisu penzijního spoření. Z výpisu musí být zřejmé a jednoznačně určitelné, pro který osobní penzijní účet byl vystaven. Má sloužit jako doklad zachycující stavy prostředků a penzijních jednotek na osobním penzijním účtu účastníka na začátku a na konci období a pohyby za dané období. Zároveň má obsahovat některé podstatné informace o výsledcích účastnických fondů, v nichž má účastník umístěny prostředky. Penzijní společnost je povinna účastníkovi zaslat výpis z osobního penzijního účtu minimálně jednou ročně bezplatně.

Výpis tak obsahuje stavy na peněžním a majetkovém podúčtu osobního penzijního účtu účastníka ke dni vyhotovení předchozího výpisu a ke dni vyhotovení aktuálního výpisu. Dále obsahuje podrobný rozpis přijatých příspěvků, připsaných a odepsaných penzijních jednotek, vyplacených dávek a prostředků převedených z nebo převáděných do účastnického fondu jiné penzijní společnosti za dané období.

Výpis dále obsahuje součtové položky, které uvádějí kolik za celé období od posledního výpisu činily příspěvky účastníka, zaměstnavatele a státní příspěvek, kolik bylo celkem připsáno nebo odepsáno penzijních jednotek v jednotlivých fondech, nebo jaká částka byla účastníkovi vyplacena za dané období ve formě dávek.

Penzijní společnost je dále povinna na výpise uvést informace o zhodnocení prostředků účastníka, výnosnosti účastnických fondů a úplatě penzijní společnosti. Tyto informace umožňují účastníkovi srovnávat výkonost jednotlivých fondů.

Ustanovením je současně naplněna povinnost vyplývající pro členské státy ze směrnice o ochraně nároků zaměstnanců a samostatně výdělečně činných osob, kteří se pohybují ve Společenství, na penzijní připojištění, a to ohledně informování účastníků o jejich nárocích na dávky.

K § 126: Obecné pravidlo jednání s účastníkem

Ustanovení výslovně uvádí generální klauzuli, obecný způsob jednání ve vztahu k účastníkům a zájemcům.

K § 127 a 128: Přípustnost poplatku, odměny nebo nepeněžitě výhody, která může vést k porušení obecného pravidla jednání s účastníkem

Základní princip jednání penzijní společnosti s účastníky dále doplňuje imperativ, kterým je zakázáno penzijní společnosti v souvislosti se svojí činností nebo výkonem činností uvedených v § 74 odst. 2 přijímat nebo poskytovat peněžitou nebo nepeněžitou výhodu, která může vést k porušení povinnosti jednat kvalifikované, čestně a v nejlepším zájmu účastníku (tzv. nepřipustná pobídka).

Pobídky představují specifický druh střetu zájmů. Stejně jako u ostatních pravidel pro zjišťování a řízení střetů zájmů je základním účelem právní úpravy pobídek ochrana účastníků jakožto investorů. Vzhledem k tomu, že ne všechny pobídky mohou ovlivňovat nezávislost činností vykonávaných penzijní společnostmi a vést k jednání, které by nebylo možné posoudit jako jednání kvalifikované, čestné a spravedlivé a v nejlepším zájmu účastníků, jsou stanoveny v § 128 podmínky, za kterých jsou určité pobídky přípustné. Ustanovení obsahuje taxativní výčet podmínek, které musí být splněny, aby penzijní společnost mohla přijmout nebo poskytnout pobídku.

K § 129: Jednání ve vztahu k zájemci

Zákon operuje vedle pojmu „účastník“ také s termínem „zájemce“. Je stanoveno, že je penzijní společnost povinna dodržovat příslušná pravidla nejen vůči účastníkovi, nýbrž také osobě, které *de iure* účastníkem doplňkového penzijního spoření (zatím) není, nicméně má potenciál se jím stát (např. adresát marketingové komunikace). V návaznosti na příslušnou právní úpravu je přirozeně nezbytné rozlišovat, zda se povinnosti vztahují na potenciálního účastníka (tedy zájemce) či výlučně, se zřetelem k povaze věci, pouze na účastníka.

K § 130 až 132: Obecné povinnosti při komunikaci s účastníkem

K § 130:

Obecnou zásadu pro komunikace se účastníky, kterou konstruuje odstavec 1, doplňují odstavce 2 a 3 dalšími požadavky pro případ, že komunikace probíhá s účastníkem. Pro případ informací obsažených v odstavci 3 je pak dáno zmocnění k vydání prováděcího předpisu, co do obsahu a způsobu vyjádření takové informace.

Pro písmeno b) by mělo platit, že penzijní společnost informaci hodnotí nejen z pohledu statického (obsah), nýbrž i dynamického (aktuálnost).

K § 131:

Ustanovení obsahuje další požadavky na komunikaci, v případě, že tato má charakter propagace (tj. různých sdělení v různých podobách, jejichž cílem není odborná komunikace se zájemci nebo účastníky o poskytovaných službách, ale informace o takových službách s cílem získávat nové účastníky). Především musí být z takového sdělení zřejmé, že se o propagaci jedná a informace o výhodách a rizicích musí poskytovat výtvarně i obsahově vyváženě.

Pro případ, že by obsahem propagačního sdělení byl návrh na uzavření smlouvy o doplňkovém penzijním spoření, musí takové sdělení současně obsahovat informace ve smyslu § 133 odst. 1 nebo z propagačního sdělení musí být zřetelné, kde je možno se s těmito informacemi seznámit.

K § 132:

Jde o ustanovení, které obdobně jako je tomu v oblasti investičních služeb podle úpravy v zákoně o podnikání na kapitálovém trhu, která přitom vychází z komunitárního práva, zavádí tzv. test běžného investora. Úprava komunikace s účastníkem resp. zájemcem se vztahuje k běžnému účastníkovi. Není však možné nad míru nezbytně nutnou zatěžovat penzijní společnost povinnostmi týkající se komunikace s účastníkem. Proto se navrhuje stanovit, že může ve styku s účastníkem důvodně předpokládat, že jedná s osobou průměrné inteligence, která jedná s běžnou pečlivostí a opatrností. Pro takové posouzení bude rozhodná především povaha nabízení penzijní strategie, to, zda jde o osobu se zkušenostmi s finančního trhu, zvolený prostředek komunikace, jakož i skutečnost, zda je informace určena přímo účastníkovi nebo jiným osobám, kterými by mohla být pravděpodobně využita.

K § 133: Obsah informací, způsob jejich podávání a lhůty pro jejich podávání

Ustanovení upravuje obsah informací, které je penzijní společnost povinna účastníkům sdělit. ČNB se zmocňuje k vydání vyhlášky, která by blíže upravovala lhůty pro jejich podávání.

Stanoví se způsob poskytování informací, kterým je buď listina nebo nosič (způsob) splňující kritéria trvalého média.

K § 134 a 135: Sdělení klíčových informací pro účastníky

Upravuje se základní náležitosti Sdělení klíčových informací pro účastníky. Institut vychází z obdobného dokumentu fondů kolektivního investování, a jedná se o standardizovaný a často aktualizovaný dokument obsahující všechny informace nezbytné pro učinění základní představy o daném účastnickém fondu. Podrobné náležitosti dokumentu stanoví nařízení vlády tak, aby dokumenty, co do podoby a obsahu umožňovaly snadnou vzájemnou porovnatelnost.

Penzijní společnost bude muset poskytnout Sdělení klíčových informací každému účastníkovi na trvalém nosiči a, pokud o to účastník požádá, v listinné podobě.

K § 136 a 137: Vyžadování informací od účastníka

K § 136:

Penzijní společnost je povinna dodržovat zásadu „poznej svého účastníka“, musí vyžadovat a získat od svých účastníků informace, které ji umožní při výkonu činnosti a při poskytování

penzijního poradenství doporučit vhodnou penzijní strategii, provést vhodnou transakci s investičním nástrojem atp. Ustanovení § 136 potom blíže stanoví, které informace je penzijní společnost v případě odborných znalostí, zkušeností, tolerance k riziku a cílů, které účastník sleduje v penzijním spoření, od účastníka povinna získat.

Ustanovení upravuje povinnosti penzijní společnosti pro zjišťování potřeb účastníka. Penzijní společnost je povinna získat od účastníka informace v rozsahu nezbytném k tomu, aby porozuměla zásadním skutečnostem o účastníkovi a aby nabyla přesvědčení, že se zřetelem k charakteru závazkového vztahu plynoucího ze smlouvy o penzijním spoření, výši prostředků, které budou ukládány do účastnických fondů a dohodnuté penzijní strategii, jsou pro účastníka vhodné.

Pokud penzijní společnost vyhodnotí získané informace tak, že uzavření smlouvy o doplňkovém penzijním spoření, výše peněžních prostředků, které budou ukládány do účastnických fondů nebo jím požadovaná penzijní strategie neodpovídá finančnímu zázemí účastníka, jeho cílům v rámci penzijního spoření, odborným znalostem nebo zkušenostem potřebným pro pochopení souvisejících rizik, upozorní účastníka na takové zjištění a doporučí mu stát se účastníkem pro něj vhodnějšího účastnického fondu, případně mu doporučí vůbec smlouvu o penzijním spoření neuzavřít. Pokud účastník trvá na volbě jiného účastnického fondu, poučí jej o rizicích spojených s touto jinou volbou a účastníkovi v jeho volbě vyhoví.

Obdobný postup je stanoven i v případě, že účastník odmítne informace poskytnout nebo podá informace zjevně neúplné, nepřesné nebo nepravdivé, penzijní společnost poučí účastníka o tom, že takový postoj jí neumožní vyhodnotit, zda uzavření smlouvy o penzijním spoření, výše peněžních prostředků, které budou do účastnických fondů nebo dohodnutá penzijní strategie odpovídá finančnímu zázemí účastníka, jeho cílům v rámci penzijního spoření, odborným znalostem a zkušenostem potřebným pro pochopení souvisejících rizik a smlouvu o penzijním spoření v takovém případě s účastníkem nesmí uzavřít.

K § 137:

Vzhledem k tomu, že penzijní společnost nemá mnoho způsobů, jak si pravdivost informací od zájemců a účastníků ověřit, stanovuje se vyvratitelná právní domněnka, že penzijní společnost se může spolehnout na informace poskytnuté účastníkem, ledaže je jí známo nebo by jí mělo být známo, že tyto informace jsou zjevně zastaralé, nepřesné či neúplné.

K § 138 až 140: Penzijní doporučení

Osoby provádějící výzkum trhu, publikující jeho výsledky a veřejně doporučující penzijní strategii, resp. investiční rozhodnutí, hrají na finančním trhu významnou roli. Jedná se o nezávislé analytiky, obchodníky s cennými papíry, banky a další osoby, které veřejně prezentují své názory na konkrétní investiční příležitost v oblasti důchodového spoření. Integrita trhu a správné fungování jeho mechanismů vyžaduje, aby tyto osoby při výzkumu, jeho prezentaci a uveřejňování svých doporučení jednaly s odbornou péčí, transparentně, spravedlivě, čestně a nezávisle. Cílem nové právní úpravy je zajistit tyto požadavky a také působit preventivně v oblasti střetů zájmů.

Zákon reguluje pouze ta doporučení strategie spoření, která jsou určena k šíření, tedy mezi veřejnost (přímo nebo prostřednictvím třetí osoby či distribučního kanálu). Pravidla se proto nevztahují na individuální důchodové poradenství, prováděné zpravidla v souvislosti se zprostředkováním v oblasti důchodového spoření penzijními společnostmi nebo jinými osobami

(poradci, investiční zprostředkovatelé, jejich vázaní zástupci) vůči zájemcům o uzavření smlouvy o důchodovém spoření, resp. účastníkům důchodového spoření, jestliže tyto informace a doporučení nejsou nebo nemají být šířeny mezi veřejnost (např. krátkodobá doporučení k investičním rozhodnutím pocházející z prodejního či obchodního oddělení obchodníka s cennými papíry nebo banky určená pouze jejich klientům).

Zákon používá obecný termín „rozšiřování“ doporučení strategie spoření. Rozšiřováním doporučení strategie spoření je totiž nejen jeho uveřejnění (ve smyslu přímé publikace v novinách či na webové stránce), ale i jeho předání třetí osobě (distribuční kanál), o které se předpokládá, že jej uvede ve veřejnou známost (tisková agentura, noviny). Počítá se také s tím, že doporučení strategie spoření jsou rozšiřována i jinak než v písemné formě. Právní úprava se tak vztahuje i na rozšiřování doporučení strategie spoření formou televizního či rádiového vysílání, tiskových konferencí, prezentací pro investory, apod.

Norma nicméně nereguluje postup tvůrce při tvorbě doporučení strategie spoření, tj. nereguluje, kdy a jaké doporučení strategie spoření může vydat, z čeho má při jeho tvorbě vycházet, jak hodnotit data, jaké metody používat apod. Tento postup je u regulovaných osob předmětem jejich obecné povinnosti jednat s odbornou péčí, u dalších osob potom péči přiměřenou. Z hlediska zákona je lhostejné, jakou metodu tvůrce k analýze použije, z jakých zdrojů a údajů vychází a jak je hodnotí. Je však třeba, aby všechny tyto informace byly v doporučení strategie spoření uvedeny a aby tvůrce či šířitel byl schopen na žádost ČNB doložit jeho odůvodněnost. V praxi často doporučení strategie spoření šíří jiné osoby než jeho tvůrce (např. obchodník s cennými papíry vytvoří doporučení a publikuje jej na své webové stránce, odtud jej přebere tisková agentura a od ní zase konkrétní noviny). Je však zřejmé, že tvůrcem a šířitelem někdy může být jedna a tatáž osoba (např. obchodník s cennými papíry vytvoří doporučení, které uveřejní na své webové stránce). Na takovou osobu se samozřejmě vztahují pravidla pro tvorbu doporučení.

Základními povinnostmi či zásadami při tvorbě nebo šíření doporučení strategie spoření jsou povinnost identifikace jejich tvůrců či šířitelů, povinnosti poctivé, úplné a nezavádějící prezentace doporučení a povinnosti uveřejňování zájmů a potenciálních střetů zájmů tvůrců doporučení.

Nová právní úprava se dotkne zejména obchodníků s cennými papíry, bank, poradenských společností a distributorů ekonomických informací (tiskové agentury, noviny, provozovatelé serverů s ekonomickými informacemi). Zavedení nových pravidel bude pro subjekty tvořící a šířící doporučení strategie spoření představovat zvýšení nákladů.

Právní úpravou doporučení strategie spoření v tomto zákoně nejsou dotčena ustanovení zákona o regulaci reklamy.

K Části desáté:

V této části se v hlavě I upravuje předmět a rozsah dohledu vykonávaného ČNB v oblasti doplňkového penzijního spoření a vymezuje se okruh osob podléhajících tomuto dohledu.

K § 141:

Zákon zakládá ČNB v oblasti doplňkového penzijního spoření pravomoci a nástroje nezbytné k řádnému výkonu dohledu tak, aby byla schopna zavést vhodná opatření nebo ukládat sankce s cílem zabránit protiprávnímu jednání nebo zmírnit případné následky takového jednání.

Předmětem dohledu je dodržování povinností stanovených tímto zákonem a jiných zákonů s vazbou na činnosti upravené tímto zákonem ze strany osob podléhajících dohledu ČNB, soulad jimi vykonávaných činností s rozsahem povolení, které jim bylo ČNB uděleno. Současně se odkazuje na i na předpisy upravující dohled v oblasti kapitálového trhu nebo v případě dohledu nad činností pojišťovny podle tohoto zákona na zákon o pojišťovnictví.

Předmětem dohledu je současně dodržování povinností stanovených statutem účastnického fondu, smlouvou o doplňkovém penzijním spoření, pojistnou smlouvou, depozitářskou smlouvou a rozhodnutím vydaným podle tohoto zákona, plnění rozhodnutí vydaných ČNB.

K § 142:

Zákonem se vymezuje soubor opatření jako nástrojů ČNB sloužících k nápravě nedostatků zjištěných v činnosti osob podléhajících dohledu, jejichž pomocí lze zajistit soulad činnosti těchto osob se zákonem, napravit nežádoucí protiprávní stav a ochránit zákonem chráněná práva účastníků doplňkového penzijního spoření. Jejich rozsah a obsah je koncipován tak, aby ČNB umožňoval pružně reagovat na vzniklou situaci.

ČNB může uložit obecné opatření k nápravě, kterým ukládá povinnost odstranit zjištěný nedostatek. Konkrétní způsob odstranění nedostatku se ponechává na osobě, které se opatření k nápravě ukládá.

Návrh umožňuje ČNB jako jiné opatření k nápravě uložit i přesně specifikovanou povinnost směřující k odstranění zjištěného nedostatku, zejména v případech, kdy k dosažení účelu je zapotřebí součinnosti třetích osob (např. nařízení mimořádného auditu, změna depozitáře, nucená správa atd.).

K § 143:

Zjistí-li ČNB při výkonu dohledu závažné nedostatky v činnosti auditora, resp. v jím provedeném auditu penzijní společnosti nebo účastnickém fondu, opravňuje ji návrh zákona k tomu, aby penzijní společnosti nařídila provedení mimořádného auditu.

Mimořádný audit provede auditor pověřený penzijní společností, nicméně odlišný od auditora, který provedl původní audit, a to v rozsahu upraveném vyhláškou ČNB. Pokud však nastanou zákonem předvídané důvody, potom pověřeného auditora ČNB může odmítnout a jmenuje k provedení mimořádného auditu auditora sama. Náklady spojené s mimořádným auditem nese ČNB, nepotvrdí-li se důvody, pro které byl požadován. V takovém případě je ČNB uhradí auditor, který provedl původní audit.

K § 144:

Vyskytnou-li se závažné nedostatky v činnosti depozitáře, je ČNB oprávněna penzijní společnosti nařídít změnu depozitáře. Zákon současně stanoví i krátkou lhůtu (30 dní), ve které musí dojít k uzavření depozitářské smlouvy s jiným depozitářem tak, aby byla zajištěna kontinuita kontrolní činnosti, kterou depozitář pro penzijní společnost primárně vykonává.

K § 145:

Obdobně se ČNB opravňuje k tomu, aby penzijní společnosti nařídila změnit vedoucí osobu, kterou je člen statutárního orgánu, statutární orgán, výkonný ředitel nebo osoba, která jiným způsobem skutečně řídí činnost penzijní společnosti. Důvodem mohou být jednak závažné

nedostatky v činnosti vedoucí osoby, jednak nastane-li skutečnost, v jejímž důsledku tato osoba přestane splňovat podmínky stanovené pro výkon této funkce tímto zákonem a penzijní společnost ji bez zbytečného odkladu neodvolala či nevyměnila sama.

K § 146 až 149:

Jestliže penzijní společnost opakovaně nebo závažně poruší právní povinnosti stanovené tímto zákonem nebo jsou ohroženy zájmy účastníků a hrozí nebezpečí z prodlení, opravňuje návrh zákona ČNB k tomu, aby u penzijní společnosti zavedla nucenou správu.

Dosáhnout potřebného účinku a zabránit hrozícím škodám lze pouze tehdy, je-li zavedena neprodleně. Zavedením nucené správy se pozastavuje výkon funkcí orgánů penzijní společnosti a působnost jejího představenstva přechází na nuceného správce. Základním cílem tohoto opatření je neprodlené zamezení trvání nežádoucího stavu ohrožujícího zájmy účastníků doplňkového penzijního spoření tím, že ČNB jmenuje nuceného správce jako kompetentní a důvěryhodnou osobu splňující podmínky pro výkon takové funkce. ČNB pro tyto účely vede seznam osob, které splňují podmínky být jmenovány nuceným správcem.

Výsledkem nucené správy je tak buď odstranění zjištěných nedostatků, kdy dojde k ozdravení penzijní společnosti, a to jak z hlediska jejího řízení, tak i vlastní činnosti, nebo naopak ukončení její činnosti, nelze-li v činnosti penzijní společnosti pokračovat. V každém případě by měl být nucený správce tím, kdo bude především chránit zájmy účastníků doplňkového penzijního spoření.

Návrh zákona upravuje požadavky na základní náležitosti rozhodnutí ČNB o zavedení nucené správy, vymezuje okruh osob, které jsou účastníky tohoto řízení, kterým se rozhodnutí doručuje, okamžik zavedení nucené správy a způsob publikace takového rozhodnutí ve vztahu k veřejnosti. Náklady spojené s výkonem nucené správy, tj. veškeré náklady související s odměnou nuceného správce, s jeho činností, s opatřeními, která je povinen tento správce činit, jsou hrazeny z majetku penzijní společnosti. Nucená správa se zapisuje do obchodního rejstříku, přičemž se současně zapisují údaje o nuceném správcovi, jeho změně a ukončení nucené správy. Nucená správa by měla trvat nezbytně nutnou dobu a mělo by být snahou ČNB i nuceného správce situaci vyřešit tak, aby byla zabezpečena maximálně možná ochrana zájmů účastníků. Zákon o doplňkovém penzijním spoření upravuje i způsoby zániku výkonu funkce nuceného správce včetně jeho odvolání pro neplnění podmínek stanovených pro výkon této funkce nebo povinností při výkonu nucené správy. S ohledem na základní cíl zavedení nucené správy se vylučuje odkladný účinek opravného prostředku podaného proti rozhodnutí o jeho odvolání.

K § 150:

K ochraně zájmů účastníků penzijního spoření v případech, kdy penzijní společnost není schopna plnit své závazky vůči nim a dalším oprávněným osobám nebo se penzijní společnosti nepodaří splnit podmínky pro existenci účastnického fondu (dosažení určitého počtu účastníků), slouží i institut převodu obhospodařování účastnických fondů na jinou penzijní společnost nařizený ČNB. Z koncepce doplňkového penzijního spoření upravené tímto zákonem plyne, že se tento převod musí týkat všech penzijní společností obhospodařovaných účastnických fondů.

Přejímající penzijní společnosti, která musí s převodem vyjádřit předchozí souhlas, se ukládá povinnost informovat o této změně účastníky, jejichž prostředky jsou předmětem převodu.

Informaci je přejímající penzijní společnost povinna poskytnout písemně a v krátké lhůtě 30 dnů od nabytí právní moci rozhodnutí o převodu tak, aby dotčení účastníci doplňkového penzijního spoření měli tak zásadní informaci co nejdříve k dispozici a měli ji k dispozici v potřebném rozsahu.

Účastníky předmětného správního řízení o převodu obhospodařování účastnických fondů jsou předávající a přejímající penzijní společnost a jejich depozitáři. Ze zákona se pak přejímající penzijní společnost stává namísto předávající penzijní společnosti smluvní stranou smluv o doplňkovém penzijním spoření.

K § 151:

Zjistí-li ČNB v činnosti penzijní společnosti závažné nedostatky nebo neodstraní-li penzijní společnost zjištěný nedostatek ve stanovené lhůtě určené ČNB a je-li tento nedostatek takovou překážkou k výkonu činnosti, že ji nelze řádně vykonávat, současně však lze očekávat, že by penzijní společnost v přiměřené době mohla nedostatek odstranit, je ČNB oprávněna rozhodnout o pozastavení dotčené činnosti nebo o změně rozsahu povolené činnosti.

Návrh zákona vyžaduje změnu rozsahu povolené činnosti provést rozhodnutím s uvedením nového rozsahu povolení. Pozastavit výkon související činnosti umožňuje návrh zákona pouze na dobu určitou nepřesahující dobu 5 let.

K § 152 až 153:

Odnětí povolení k činnosti penzijní společnosti je nejzávažnějším zásahem do činnosti penzijní společnosti, neboť bez povolení nemůže penzijní společnost vykonávat žádnou další činnost a směřuje ke své likvidaci a zániku. Z tohoto důvodu jsou taxativně vymezeny případy, kdy ČNB tak může rozhodnout.

Zákon u tohoto institutu rozlišuje případy, kdy ČNB odejme povolení, jestliže nastanou určité zákonem předvídané skutečnosti, a případy, kdy tak ČNB může rozhodnout při zvážení všech okolností, které vedly k situaci, se kterou zákon spojuje oprávnění ČNB povolení k činnosti odejmout.

Současně s odnětím povolení k činnosti penzijní společnosti musí ČNB rozhodnout o účastnických fondech, které penzijní společnost obhospodařovala. ČNB tak může rozhodnout buď o odnětí povolení k vytvoření všech obhospodařovaných účastnických fondů, po kterém musí následovat jejich zrušení a likvidace, nebo o převodu jejich obhospodařování na jinou penzijní společnost.

Penzijní společnost se i po odnětí povolení nadále považuje za penzijní společnost podle tohoto zákona a podléhá dohledu ČNB, a to až do okamžiku, kdy budou vyplaceny nároky účastníkům zrušených účastnických fondů, resp., kdy bude toto obhospodařování převedeno na jinou penzijní společnost. Po uvedené dobu však nemůže uzavírat smlouvy o penzijním spoření ani měnit závazky z již uzavřených smluv. Penzijní společnost se zrušuje s likvidací, přičemž likvidátora jmenuje ČNB. Likvidátorem se může stát pouze osoba, která je zařazena na seznam, který pro tyto účely ČNB vede.

ČNB se stanoví povinnost o odnětí povolení informovat MF.

ČNB odejme penzijní společnosti povolení k vytvoření účastnického fondu, jestliže penzijní společnosti v zákonem stanovených lhůtách nesplnila podmínky pro vytvoření účastnického fondu nebo jestliže po vzniku účastnického fondu došlo ke závažné změně podmínek pro jeho vytvoření (např. pokles majetku v účastnickém fondu).

K § 154:

Zrušení registrace investičního zprostředkovatele, výmaz vázaného investičního zprostředkovatele nebo výmaz vázaného zástupce penzijní společnosti ze seznamu osob, které zprostředkovávají doplňkové penzijní spoření, je stejným zásahem do činnosti těchto osob jako odnětí povolení k činnosti penzijní společnosti. Bez registrace a odpovídajícího zápisu v seznamu nemohou vykonávat činnost podle tohoto zákona. I pro tyto případy návrh zákona stanoví taxativní výčet případů, ve kterých je ČNB oprávněna přistoupit k použití tohoto nástroje.

Návrh zákona u tohoto institutu rozlišuje případy, kdy ČNB odejme povolení, jestliže nastanou určité zákonem předvídané skutečnosti, a případy, kdy tak ČNB může rozhodnout při zvážení všech okolností, které vedly k situaci, se kterou zákon spojuje oprávnění ČNB povolení k činnosti odejmout.

K § 155:

Návrh zákona použití stejného nástroje odnětí nebo zrušení povolení k činnosti upravuje i pro případ akreditované osoby.

K § 156 :

Poskytování a vrácení státního příspěvku v rozsahu povinností uložených tímto zákonem penzijní společnosti podléhá státnímu dozoru vykonávanému MF. Výkon dozoru je založen zejména na informačních tocích mezi penzijní společnostmi a orgánem státního dozoru.

Cílem státního dozoru je zajistit, aby byl řádně a včas poskytnut účastníkům státní příspěvek, na který jim vznikl nárok, resp. vrácen poskytnutý státní příspěvek, když tento nárok zanikl. Úkolem státního dozoru je tak chránit oprávněné nároky účastníka, resp. kontrolovat a vynucovat včasné plnění povinností penzijní společnosti jak vůči účastníkovi, tak i vůči státnímu rozpočtu.

K výkonu tohoto dozoru se MF opravňuje ke kontrole údajů nezbytných pro výše uvedené nároky. Z tohoto důvodu má MF právo vyžadovat tyto údaje a vysvětlení k nim jak od penzijní společnosti, tak i od osob, které těmito údaji disponují, resp. je předpoklad, že jimi disponují. K řádnému výkonu státního dozoru je nezbytná součinnost s Ministerstvem vnitra v rozsahu ověření údajů v informačním systému evidence obyvatel, totéž platí i pro Všeobecnou zdravotní pojišťovnu a jí vedený registr pojištěnců. Zákon současně upravuje způsob předávání těchto dat tak, aby byl co nejefektivnější.

K § 157:

Dojde-li ze strany penzijní společnosti k porušení povinnosti související s poskytováním nebo vrácením státního příspěvku, opravňuje se MF k uložení opatření k nápravě zjištěného nedostatku a ke stanovení lhůty s tím, že způsob odstranění nedostatku se ponechává na penzijní společnosti. Vedle toho návrh zákona zavádí speciální opatření pro případ, kdy penzijní společnosti nevrátila včas a v souladu s požadavky zákona státní příspěvek, který

- a) byl neoprávněně poukázán, nebo
- b) nebyl použit ve prospěch účastníka; v takovém případě je přímo ze zákona stanoveno penále, která za určitých okolností může MF prominout.

MF se opravňuje k nařízení předběžného opatření současně se zahájením správního řízení směřujícího k odstranění zjištěných nedostatků, a to z důvodu možnosti neprodleně zabránit protiprávnímu stavu nebo jeho prodlužování, který ohrožuje nebo může ohrozit zájmy účastníků.

Nesoučinnost penzijní společnosti při výkonu státního dozoru lze vynucovat pořádkovou pokutou, kterou je MF oprávněně uložit, a to i opakovaně.

K § 158 :

V praxi mohou nastat situace, kdy dojde k porušení zákona, jehož povaha dovoluje MF jednat méně formálně, např. upozorněním na zjištěný nedostatek a výzvou k jeho odstranění a nevyžaduje nezbytně nutně zahájení správního řízení o uložení opatření k jeho odstranění, jiného opatření nebo peněžité pokuty rozhodnutím ve správním řízení. Může se jednat o bagatelní opomenutí či nesprávný výklad povinnosti stanovené zákonem penzijní společnosti. K zajištění transparentnosti výkonu dozoru a pro budoucí posuzování chování penzijní společnosti zejména v případě opakování nedostatků nebo závažnějšího porušení povinností se MF stanoví povinnost sepsat o této skutečnosti záznam.

Shora uvedené nástroje se MF svěřují jako obdoba nástrojů svěřených ČNB zákonem o dohledu v oblasti kapitálového trhu, tedy i pro výkon dohledu nad penzijním spořením podle tohoto zákona.

K Části jedenácté :

V souladu se zásadami správního trestání se v zákoně upravují přestupky fyzických osob a správní delikty podnikajících fyzických osob a právnických osob v oblasti upravené tímto zákonem. Skutkové podstaty správních deliktů jsou vázány buď na porušení konkrétní povinnosti upravené navrhovaným zákonem nebo na nesplnění povinnosti stanovené rozhodnutím ČNB při výkonu dohledu, pokud jsou tímto jednáním ohroženy nároky účastníka.

K § 159:

Vymezují se skutkové podstaty přestupků, kterých se může dopustit každá fyzická osoba (např. neoprávněný výkon nebo nabízení činnosti upravené tímto zákonem), fyzická osoba vykonávající určitou činnost upravenou tímto zákonem (např. při tvorbě nebo šíření penzijního doporučení) nebo fyzická osoba vykonávající určitou funkci (např. likvidátor nebo nucený správce) ve vztahu k penzijní společnosti upravenou tímto zákonem.

Tyto přestupky projednává ČNB a může za jejich spáchání uložit pokutu do 10 mil. Kč.

K § 160 až 164:

Vymezují se skutkové podstaty správních deliktů, kterých se může dopustit penzijní společnost, pojišťovna depozitář nebo jiná právnická nebo podnikající fyzická osoba. Tyto správní delikty projednává ČNB, s výjimkou správních deliktů, které může spáchat penzijní společnosti v souvislosti s poskytováním a vrácením státního příspěvku, které projednává MF.

Správní delikty projednává ČNB a může za jejich spáchání uložit pokutu do výše 10 mil. Kč, resp. 20 mil. Kč v závislosti na závažnosti spáchaného deliktu a osobě, která delikt spáchala.

Společnými ustanoveními ke správním deliktům se řeší zejména zánik odpovědnosti za správní delikt právnické osoby, lhůty pro zánik této odpovědnosti, příslušnost k projednání přestupků a správních deliktů podle tohoto zákona. Příjmy z pokut jsou příjmy státního rozpočtu a vymáhá je celní úřad (stanoví zákon o celní správě). Náklady řízení vybírá a vymáhá orgán, který je vynaložil a jejich úhrada je jeho příjmem.

K § 165 až 169:

Společná ustanovení obsahují některé základní otázky vztahující se k celému zákonu, např. podpůrné uplatnění ustanovení občanského zákoníku pro smlouvu o doplňkovém penzijním spoření a nároků z ní plynoucích.

Bližší je specifikováno pro účely výkonu dohledu, co je nutné brát v úvahu při posuzování, zda daná je skutečnost, tzn. např. navrhovaná změna statutu, obchodní podmínky, v souladu se zájmem účastníka.

Zákon výslovně stanoví, a to z důvodu zamezení vzniku pochybností, že účastník doplňkového penzijního spoření není účastníkem správního řízení podle tohoto zákona. Ve správních řízeních vedených ČNB podle tohoto zákona se jedná o řízení licenční a sankční, která by byla prakticky neproveditelná, pokud by účastníky řízení byli i účastníci penzijního spoření.

Dále je zde upravena povinnost mlčenlivosti pracovníků ČNB a MF při výkonu dohledu resp. dozoru, vedle toho i povinnost mlčenlivosti pro fyzické osoby podléhající dohledu podle tohoto zákona. Současně se taxativně vymezují výjimky z porušení povinnosti mlčenlivosti.

Zákon výslovně upravuje povinnost spolupráce orgánu dohledu i státního dozoru, která spočívá zejména ve výměně a sdílení zákonem stanovených informací a dokumentů.

K § 170:

Stanoví se, které orgány jsou příslušné k vydání prováděcích právních předpisů.

K § 171 až 182

Tato ustanovení řeší transformaci stávajících penzijních fondů, které jsou upraveny zákonem č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem a o změnách některých zákonů souvisejících s jeho zavedením (dále jen „zákon o penzijním připojištění“). Transformace spočívá v oddělení majetku účastníků penzijního připojištění od majetku akciové společnosti (penzijního fondu). Stávající úprava, která zavedla neoddělený majetek je z hlediska transparentnosti a bezpečnosti účastníků nevyhovující a její změna ve směru oddělení majetku se diskutuje dlouhá léta s tím, že veškeré dosavadní pokusy o nápravu skončily neúspěchem.

Navrhovaná úprava ukládá stávajícím penzijním fondům oddělit majetek do tzv. transformovaného fondu (dále jen „TF“), a to na základě transformačního projektu, který schválí Česká národní banka. Smyslem zpracování a schvalování projektu je rozdělení majetku penzijních fondů způsobem bezpečným pro účastníky penzijního připojištění, a v tomto smyslu se České národní bance poskytuje i dostatečně dlouhá doba k posouzení projektu.

Schválením projektu současně Česká národní banka uděluje povolení penzijní společnosti stávajícímu penzijnímu fondu. Režim existence TF pak bude obdobný jako u účastnických fondů obhospodařovaných penzijních společností (oddělený majetek, úplata za obhospodařování apod.) Stávající práva a nároky účastníků penzijního připojištění však budou zachovány tak, jak si je dohodly ve svých smlouvách. Do TF již nebudou moci vstupovat noví klienti.

V souvislosti se zavedením systému penzijního spoření se umožňuje účastníkům z transformačního fondu bezplatně přestoupit do nových účastnických fondů (obhospodařovaných stejnou společností) a to tak, že jejich prostředky z TF fondu budou převedeny na smlouvu o doplňkovém penzijním spoření k penzijní společnosti s tím, že jim bude zachována doba, po kterou platili příspěvky na penzijní připojištění. Do spořicí doby podle zákona o doplňkovém penzijním spoření se tedy započítá dosažená pojištěná doba podle zákona o penzijním připojištění. Záměrem úpravy přechodu do nového systému pouze v rámci stejné penzijní společnosti je omezení nežádoucího bezdůvodného vytváření akvizičních nákladů, které většinou v konečném efektu dopadají na účastníky, a nenarušení průběhu reformy doplňkového důchodového zabezpečení možným „přetahováním“ klientů. Samozřejmě následně další převod prostředků z účastnického fondu této penzijní společnosti k penzijní společnosti jiné je již věcí obecné úpravy zákona o doplňkovém penzijním spoření.

Penzijní společnosti jsou povinny zaevidovat majetek účastníků v TF ve stejné struktuře, jako majetek účastníků v účastnických fondech. Je to nutné z důvodu plynulého navázání, jak vzhledem ke kontrole poskytování státního příspěvku a nároku na něj, tak z důvodu daňového zvýhodnění.

Dále se upravuje sjednocení výše poskytovaného státního příspěvku v obou systémech, tj. i účastníků v TF. Cílem této úpravy je zvýšit motivaci účastníků k vyšším příspěvkům.

K § 183:

Účinnost zákona se navrhuje dnem 1. ledna 2013, s výjimkou ustanovení o udělení povolení k činnosti penzijní společnosti a ustanovení o schválení transformačního projektu a transformaci penzijního fondu, která nabývají účinnosti prvního dne kalendářního měsíce následujícího po dni účinnosti zákona.